

PROIECTUL EDUCAȚIONAL JUDEȚEAN

"A FOST ODATA..."

BRAȘOV

2014 – 2015

EDIȚIE ELECTRONICĂ – ONLINE, PDF, 2015

Coordonator: Iancău Raluca

**PROIECT EDUCAȚIONAL JUDEȚEAN ÎNSCRIS ÎN CAEJ,
LA SECȚIUNEA CULTURAL ARTISTIC – FOLCLOR, TRADIȚII, OBICEIURI
CU NR. 10/03.02.2015**

ISBN 978-973-0-19899-7

❧ **Îndrumător al colectivului de redacție:**
Raluca-Nicoleta Iancău

❧ **Tehnoredactor:**
Diana-Nicoleta Bărbat

❧ **Colectivul de redacție:**

Prof. Raluca-Nicoleta Iancău
Prof. Diana-Nicoleta Bărbat
Prof. Ionela Măciucă
Prof. Alina Tudor
Prof. Adela Marina
Prof. Adelina Dumitrescu
Prof. Mihaela Stan
Prof. Roxana Ionescu
Prof. Daniela Vasile
Prof. Silviana Cioceanu

Autorii poartă întreaga răspundere asupra originalității materialelor publicate și a indicării surselor bibliografice utilizate.

❧ **Parteneri:**

- Colegiul Național de Informatică „Grigore Moisil” Brașov;
- Facultatea de Litere, Universitatea „Transilvania” Brașov;
- Biblioteca Județeană „George Barițiu”;
- Filiala pentru Copii și Tineret Brașov;
- Inspectoratul Școlar al Județului Brașov.

SUMAR

ÎN TRECE ÎȘI PREZENT	6
<i>PROF. LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ RALUCA IANCAU</i>	
SECȚIUNEA SIMPOZION	8
CADRE DIDACTICE.....	8
AȘA ERA ODATĂ.....	8
<i>PÎP.BUDACĂ LILIANA</i>	
DATINI ȘI OBICEIURI DE CRĂCIUN.....	9
<i>PROF.CHILIMENT MIHAELA; PROF.NEAGOE SILVIA</i>	
BREAZA ȘI SEMNIFICAȚIILE EI INȚIATICE	11
<i>PROF.CHIRILĂ CORINA GEORGIANA</i>	
LES BERCEUSES POPULAIRES FRANÇAISES.....	13
CÂNTECELE DE LEAGĂN POPULARE FRANCEZE.....	13
<i>PROF. LB. FRANCEZĂ ALINA CLINCIU</i>	
TRADIȚII ÎN ȘINCA NOUĂ DE LĂSATUL SECULUI.....	15
<i>PROF. GEOGRAFIE CONSTANTIN MĂDĂLINA</i>	
FOCUL LUI SUMEDRU.....	17
<i>PROF. COPACIU CĂTĂLINA</i>	
ÎNVĂȚÂND SĂ PREȚUIESC OMUL.....	18
<i>PROF. LELUȚIU DORINA</i>	
TRADIȚII ȘI OBICEIURI POPULARE ÎN SERBARILE ȘCOLARILOR	19
<i>PROF. ÎNV. PRIMAR MĂRICUȚ MĂRIOARA</i>	
„POARTA RAIULUI, DUMBRA CERULUI.”	22
<i>PROF. ADINA MOLDOVAN</i>	
ASPECTE MITICE ÎN ROMANUL	26
„CEL MAI IUBIT DINTRE PĂMÂNTENI” DE MARIN PEDA.....	26
<i>PROF. NEGUȚ HANELORE</i>	
TRADIȚIILE POPULARE - PUTERNIC FACTOR EDUCATIV ÎN EDUCAREA ELEVILOR	29
<i>PROF. ÎNV PRIMAR PASCA ANCA</i>	
ARTĂ ȘI TRADIȚIE ÎN PORTUL POPULAR	31
DE LA SÂMBĂȚA DE SUS	31
<i>PROF. SUCIU IOANA-CARMEN</i>	
TRADIȚII ȘI OBICEIURI DE CRĂCIUN ȘI ANUL NOU	33
<i>PROF. ȚIPARU MĂRIUȚA DOINIȚA</i>	
PĂSTRAREA MAGIEI CRĂCIUNULUI.....	37
<i>PROF. ÎNG.VLAD GHEORGHINA</i>	
SECȚIUNEA CULEGERE DE FOLCLOR.....	39
ELEVI CLASELE III-XII	39
LOCUL I.....	39
DATINI DE SĂRBĂȚOARE: PENAȘII HĂRMANULUI	39
<i>CULEGĂTOR: POPA TIMEEA ANDREA</i>	
VERȘ LA ÎNMORMÂNTARE.....	41
<i>CULEGĂTOR: ISPAS GIORGIA-MARIA</i>	
POARTA RAIULUI.....	43
<i>CULEGĂTOR: ISPAS GIORGIA-MARIA</i>	

IERTĂCIUNE	44
CUVÂNT DE IERTARE ROSTIT LA CASA MIRESELOR	44
	CULEGĂTOR: <i>DOMIDE ELENA</i>
ȘEZĂTOAREA	45
	CULEGĂTOR: <i>FLOREA CRISTIAN SEBASTIAN</i>
BANDA LUI JIANU.....	49
	CULEGĂTOR: <i>BUDACĂ SABINA, CLASA A IV-A</i>
STRIGĂTURI.....	57
	CULEGĂTOR: <i>CAUCĂ NARCISA</i>
STRIGĂTURI LA NUNTĂ.....	58
	CULEGĂTOR: <i>ANDREEA-ANTONIA MICLEA</i>
COLINDE TRADIȚIONALE.....	60
ÎN ORASUL VIFLAIM	60
	CULEGĂTOR: <i>MICLEA ANDREEA-ANTONIA</i>
CAPRA DE ANUL NOU	61
	CULEGĂTOR: <i>TUDOR GEORGIANA</i>
TRADIȚII LA DRĂGUȘ - CĂRĂRUIE.....	62
	CULEGĂTOR: <i>RĂFOI CARMEN ELIZA</i>
MIORIȚA	63
	CULEGĂTOR: <i>MOLDOVAN MARIA</i>
DESCÂNTECUL DE DEOCHI.....	64
	CULEGĂTOR: <i>IACOB ADRIAN</i>
URSUL	65
	CULEGĂTOR: <i>FUGACIU ANA MARIA</i>
LOCUL II	66
COLINDĂ PENTRU FETE.....	66
	CULEGĂTOR: <i>ANDREIAȘ ALESSIA</i>
PLUGUȘORUL	67
	CULEGĂTOR: <i>BĂLAN ELENA</i>
ROATA ÎN FLĂCĂRI.....	69
STRIGĂTURĂ	69
	CULEGĂTOR: <i>TITILINCU TRAIAN</i>
STRIGĂTURI ȘI CÂNTECE DIN COMUNA LIVEZILE	69
	CULEGĂTOR: <i>MAN LARISA SORANA</i>
COLINDE DIN REPERTORIUL CETEI DE FECIORI	70
MARȘUL CETEI DE FECIORI	70
	CULEGĂTOR: <i>MEDEȘAN CRISTINA-ANTONIA ȘI VĂDUVA CARMEN-IOANA</i>
COLINDA PENTRU FECIORI.....	72
	CULEGĂTOR: <i>HALMAGHI ALEXANDRA-MARIA</i>
JOCUL CAPREI.....	73
	CULEGĂTOR: <i>DRĂGAN ROXANA</i>
LE BOTTEUR - LEGENDE FRANÇAISE DE PICARDIE.....	74
	CULEGĂTOR: <i>FĂRĂMĂ CĂTĂLIN</i>
STRIGĂTURĂ DE NUNTĂ DIN ZONA MUREȘULUI	75
	CULEGĂTOR: <i>CHIRILA DENISA</i>
STRIGĂTURI LA NUNTĂ.....	75
	CULEGĂTOR: <i>COVACI SILVANA</i>
OBICEIURI ȘI TRADIȚII.....	77
	CULEGĂTOR: <i>CRISTEA RALUCA</i>
STRIGĂTURI.....	79
	CULEGĂTOR: <i>DRĂGAN FLORIN</i>

LOCUL III	80
LEGENDĂ	80
	CULEGĂTOR: <i>FLOREA DELIA ANDREEA</i>
CLĂCILE LA DEZGHIOCAT DE CUCURUZ.....	80
	<i>ELEV: MUNTEAN VIOREL ADRIAN</i>
COLINDĂ PENTRU COPII.....	81
	CULEGĂTOR: <i>BEGU DENISA-VALENTINA</i>
MENȚIUNE	82
ZECE PUI DE ZMEI	82
	CULEGĂTOR: <i>BURIU NICOLETA</i>
STRIGĂTURI.....	83
	CULEGĂTOR: <i>CARA ANDREEA</i>
SOARELE	84
	CULEGĂTOR: <i>GELES BIANCA</i>
NOAPTE DE VIS	85
	CULEGĂTOR: <i>GRECU ELENA</i>
HAI LA SÂRBĂ MOLDOVENI	86
	CULEGĂTOR: <i>NUCARU DAIANA</i>
L'HYÈNE ET L'AVEUGLE - LÉGENDE	86
	CULEGĂTOR: <i>HERMENEANU ALEXANDRA</i>
LEGENDA CÂRTIȚEI, POVESTE POPULARĂ	87
	CULEGĂTOR: <i>ȘTEFAN NICOLAE</i>

ÎNTRE TRECUT ȘI PREZENT

Prof. limba și literatura română Raluca Iancău

Colegiul Național de Informatică „Grigore Moisil” Brașov, jud. Brașov

Folclorul este un fenomen viu, nemuritor cuprinzând totalitatea creațiilor artistice, literare, muzicale, plastice, a obiceiurilor și a tradițiilor populare ale unei țări sau ale unei regiuni. Tache Papahagi în *Mic dicționar folcloric. Spicuri folclorice și etnografice comparate*, definește folclorul ca pe „o imagine vie, oglinda fidelă a sufletului unui popor, oglindă în care se reflectă întreaga lume înșuflețită sau neînșuflețită, reală sau închipuită, în mijlocul și sub influența căreia el trăiește”. (Ed. Minerva, București, 1979)

Folclorul este o parte esențială a culturii noastre naționale și definește spiritualitatea unui popor. Cunoștințele culturale sunt esențiale pentru dezvoltarea personală a copiilor, a adolescenților și a adulților tineri și, din acest motiv, ea trebuie percepută ca fiind o parte importantă a dezvoltării generale a fiecărui tânăr și trebuie privită ca unul dintre aspectele esențiale ale educației acestora. Descoperind obiceiuri și tradiții, copiii li se dezvoltă gusturile autentice, imaginile, valorile morale, spirituale, artistice, specifice zonei din care provin și li se deschide dorința spre conservarea și promovarea acestora. Literatura sau cântecul popular încântă prin originalitate și promovare a valorilor: dreptate, adevăr, bunătate, iubire.

Lumea copilăriei este mai aproape de intuirea valorilor deoarece la această vârstă copilul trăiește din plin într-un univers real – imaginativ din care valorile se desprind mai pregnant în esența lor. Astfel, valorile de cunoaștere sunt asociate cu adevărul, valorile etice cu binele și valorile estetice cu frumosul. Cei ce locuiesc în această lume, lumea copilăriei, sunt deci primii chemați și cei mai receptivi în a absorbi și a consuma tot ceea ce le oferă ea.

Folclorul constituie una din principalele metode de educare culturală a elevilor de orice vârstă, printr-o formă plăcută de petrecere a timpului liber. Generația tânără intră astfel în contact cu bătrânii acordând importanță cunoștințelor acestora. Mergând în locurile în care se păstrează încă vii tradițiile și obiceiurile sau luând contact cu ele pe cale formală sau nonformală, elevii pot dobândi cunoștințele culturale pentru dezvoltarea lor personală. Un astfel de proiect apropie generațiile, oferind satisfacție tuturor celor implicați.

În paginile revistei „*A fost odată...*” (*Ediția a II-a*) este valorificat trecutul, sub toate formele lui. Revista respectă structura proiectului „*A fost odată...*”: secțiunea adresată cadrelor didactice în care sunt expuse situații reale întâlnite de-a lungul carierei didactice și secțiunea culegere de folclor (basmе, balade, doine, legende, snoave, strigături, colinde, datini, obiceiuri etc.) ce reprezintă tematica unui concurs adresat elevilor claselor III - XIII ai cărui premianți își găsesc lucrările publicate în paginile acestei reviste. Tot aici este menționat și clasamentul final al concursului desfășurat în cadrul proiectului. Studiile și reflecțiile cadrelor didactice care și-au adus contribuția la desfășurarea simpozionului „*A fost odată...*” sunt menite să satisfacă și cele mai exigente cerințe ale pasionaților de folclor.

Proiectul-educational finalizat prin publicarea revistei urmărește reînvierea iubirii pentru folclor, educarea și instruirea elevilor prin promovarea folclorului local și a tradițiilor specifice. Cititorii sunt invitați să pășească în acest spațiu pentru a retrăi senzația cunoașterii

depline și a satisfacției datorate reînnoșării relațiilor cu trecutul. Pătrunzând în spațiul revistei, cititorii re trăiesc trecutul, căci literatura populară reprezintă oglinda spiritualității unui popor, reflectând modul său de a gândi, de a percepe lumea, existența în general, specific unei comunități.

Astfel, revista „*A fost odată...*” recrează o lume arhaică ai cărei locuitori sunt elevii și adulții pentru care folclorul este un refugiu.

SECȚIUNEA SIMPOZION

CADRE DIDACTICE

AȘA ERA ODATĂ...

Pîp. Budacă Liliana

Școala Primară nr.3 „Miron Costin“, Botoșani

*„Bătrânii spun că apa trece
Și spun că pietrele rămân,
Dar lucrul altfel se petrece
Pe vechiul nostru glob bătrân...
Că piatra, oricât de tare,
Se macină și trece stînd,
Iar peste trista-i măcinare
Doar apele rămân curgînd.”
(Mihai Codreanu)*

Dacă astăzi „bogăția” unei familii stă în numărul de camere, de etaje sau în numărul de mașini; în trecut avuția o reprezentau numărul de copii, animalele din bătaură, pămîntul lucrat cu stoicism.

Gospodăria tradițională caracteristică zonei Moldovei, ca pretutindeni, a fost determinată de ocupațiile locuitorilor, de factorii climatici, de așezarea geografică și de starea social-economică a oamenilor.

Lipsa materialului lemnos, în această zonă, a determinat construirea unor case modeste, în general formate din două camere și hol pe mijloc (tindă), majoritatea construcțiilor fiind din chirpici (un amestec de pămînt lutos cu paie și apă) și unse cu lut. Aceasta era casa tradițională, cea în care s-au născut părinții noștri. Cu toate acestea, curțile oamenilor erau pline de chiote, jocuri de copii, căci majoritatea avea 3, 4, 5 copii. Avem familie în sat care are 17 copii, astăzi în viață mai sunt 14. Traiul oamenilor nu era împânzit de „stres”, singura lor grijă fiind traiul zilei de mâine. Tot omul știa exact ce are de făcut a doua zi, se puneau de acord ce au de făcut, unde se întîlnesc, cine folosește boii, cine merge cu vacile, cu oile, căci acestea erau preocupările zilnice. Totul era într-o deplină armonie. Astăzi, nu putem ieși din curte fără celular în buzunar, sau dacă l-am uitat este „dezastru”, ne enervăm dacă a întîrziat microbuzul, chiar și două minute, uitînd că străbunii noștri mergeau kilometri pe zi pentru o pâine, dar erau și sănătoși, plini de viață, cu obraji rumeni și zîmbind cu drag omului. Astăzi ieșim din casă galbeni ca ceara, nu ne place să stăm în soare sau, dacă o facem, folosim ochelari, pălării; cu fețele posomorâte, uitînd să ne salutăm vecinul, „că vai ce multe avem pe cap”. Întrebarea mea ar fi: *de ce oare am uitat care este rostul nostru pe pămînt?* Sunt convinsă că în momentul în care veți citi această întrebare vă veți gândi care e răspunsul? Răspunsul e simplu: dacă omul s-ar bucura de culoare, da, de culoare, de minunea

formării ei, de florile în culori multicolore, dacă ne-am bucura de muscă, de albină, de pomul ivit în grădină fără a fi semănat, viața noastră ar fi tihnită, liniștită.

Așa cum am început acest material, familiile chiar dacă aveau multe guri de hrănit, chiar dacă munceau din zori și până-n seară, chiar dacă cei mici și cei mari dormeau îngrămădiți, știau să-și ducă traiul cu demnitate, cu bucurie și frică de Dumnezeu. Astăzi vedem case mari, spațioase dar... goale. Nu se aude glas de copil, nu se aud râsete, țipete, ci doar televizor, telefon și toată tehnologia modernă. Nimeni nu mai vrea să meargă cu animalele la păscut, însă nici școala nu mai place multora. Dacă întrebați un elev ce și-ar dori să ajungă când va fi mare, veți rămâne uimiți să aflați că nimeni nu mai vrea să fie doctor, polițist, învățător; acum toți doresc să fie oameni de afaceri, politicieni, patroni de cluburi și, câte unul, fotbalist.

Cam aceasta este noua generație, cea care nu știe să comunice decât pe rețele de socializare. Când se întâlnesc, tinerii abia dacă își spun două vorbe căci au de „butonat”. Ei sunt cei care nu au o idee a viitorului apropiat, care visează la țări străine unde îi așteaptă „câinii cu colaci în coadă”.

Totul este în continuă schimbare. Nu zice nimeni că e rău să ne modernizăm, că e bine să avem acces la informație, dar ce informație? Dacă privim la ograda străbună, găsim în aceeași curte casa bătrânească și casa modernă ce adăpostesc generații diferite (părinți și copii), astăzi, fiecare vrea avere fără muncă, dacă se poate și pe tavă, părinții nu sunt respectați, copii nu sunt lumina ochilor părintești, pe bătrâni nu ni-i mai dorim... Da, cred că aici am ajuns, să uităm proverbul „Cine nu are bunici să-și cumpere”...

DATINI ȘI OBICEIURI DE CRĂCIUN

Prof. Chiliment Mihaela

Școala „Nicolae Bălcescu” Pitești, jud. Argeș

Prof. Neagoe Silvia

Școala „Nicolae Bălcescu” Pitești, jud. Argeș

Pentru noi toți, iarna nu este numai anotimpul zăpezii și al frigului, ci și acela al bucuriilor prilejuite de atâtea datini și obiceiuri legate de sărbătorirea Nașterii Domnului.

Fiecare popor are propria mitologie, alcătuită din legende și povestiri ce explică anumite evenimente importante ale vieții indivizilor și poporului ca întreg. La români, legenda lui Crăciun, păstorul din poveste, a fuzionat foarte frumos cu mitul Nașterii Domnului.

Putem spune că obiceiurile legate de sărbători fac parte din cultura tradițională a neamului nostru. Este o mare bucurie că încă se mai păstrează în unele zone ale țării aceste datini care ne ajută să înțelegem sărbătoarea respectivă precum și să ne bucurăm împreună de Marele Praznic. Păstrarea acestor datini este o mărturie vie a faptului că avem o conștiință a neamului din care facem parte.

În popor se spune că, fără acordul soțului, Crăciunea o adăpostește pe Fecioara Maria în grajd, singurul loc cald care mai era liber. Supărat de nesupunerea soției, Crăciun îi

taie mâinile, dar Maica Domnului i le lipește la loc. Minunea îl convertește pe Crăciun la Creștinism. De bucurie că nevasta sa a scăpat de pedeapsa lui necugetată, Crăciun aprinde un rug din cioate de brad în curte și joacă hora cu toate slugile lui. După joc, împarte Sfintei Familii daruri păstorești: lapte, caș, urdă, smântâna. De aici, transfigurarea lui Moș Crăciun într-un personaj mitologic, care aduce de ziua nașterii lui Iisus daruri copiilor. Acest obicei se suprapune cu amintirea darurilor pe care, după legenda evanghelică, le aduceau regii-magi, în staul, noului Mesia. Cântecel de bucurie adresate de slugile lui Crăciun s-au transformat în colinde.

Începând cu noaptea de 23 spre 24 decembrie, de la miezul nopții și până la revărsatul zorilor, ulițele satelor răsună de glasurile cristaline ale micilor colindători. Cu traista după gât, cu bâta în mână și căciula pe urechi, colindătorii merg din casă-n casă și strigă la ferestrele luminate:

„*Bună dimineața la Moș Ajun, / Ne dați ori nu ne dați.*”

Obiceiurile, după cum am mai zis, țin de conștiința poporului român pentru că exprimă înțelepciunea populară a acestui neam, sunt esențe ale bogăției noastre spirituale. Însă cele mai răspândite și mai fastuoase s-au dovedit a fi cele legate de marele Praznic al Crăciunului și de sărbătorirea Anului Nou. Repertoriul tradițional al obiceiurilor și tradițiilor românești cuprinde pe lângă colindele propriu-zise - cântece de stea, Vifleemul, Plugușorul, Sorcova, Vasilica, jocuri cu măști (Țurca, Cerbul, Brezaia), teatrul popular, dansuri (Căluții, Ccălușarii) - și o seamă de datini, practici, superstiții, ziceri, sfaturi cu originea în credințe și mituri străvechi sau creștine.

Un obicei foarte cunoscut este „tăierea porcului”. În unele zone ale țării, porcul se taie de Ignat, adică în 20 decembrie. Se zice că porcul care n-a fost tăiat în această zi nu se mai îngrașă, căci și-a văzut cuțitul. Sângele scurs din porc după ce a fost înjunghiat se pune la uscat, apoi se macină și se afumă cu el, peste an, copiii ca să le treacă de guturai, de spaimă și de alte boli.

Un alt obicei foarte cunoscut este împodobirea pomului de Crăciun, a bradului. Bradul care este veșnic verde simbolizează viața, făcându-se astfel analogie cu viața care intră în lume o dată cu Nașterea Fiului lui Dumnezeu, Căci Cel Ce este Viața Se naște pentru ca noi să dobândim viața veșnică. Datina împodobirii bradului de Crăciun pare a fi de obârșie germană, așa cum este și cântecul „*O, brad frumos*”.

Capra, Țurca, Brezaia sunt câteva dintre datinile de Crăciun și Anul Nou. Dimitrie Cantemir spune în „*Descrierea Moldovei*” că „*Țurca este o joacă iscodită încă din vremurile bătrâne, din pricina ciudei și scârbei ce o aveau moldovenii împotriva turcilor*”. Cu țurca, capra sau brezaia umblă tinerii începând de la Ignat și sfârșind cu zilele Crăciunului și prin unele părți în ziua de Sf. Vasile până seara. Numele de Țurca, Capra sau Brezaia îl poartă unul dintre tinerii mascați.

Jocul „caprei” (uciderea, bocirea, înmormântarea, învierea) a fost la origine, desigur, un ceremonial grav, un element de cult. În cadrul sărbătorilor agrare, jocul a devenit un ritual menit să aducă rodnicie anului care urmează, spor de animale în turmele păstorilor, succesul recoltelor – invocat și evocat de boabele care se aruncau de gazdă peste cortegiul „caprei”.

Obiceiul pare că își are originea în cele ale romanilor și elinilor: fie în jocurile și cântecel desfășurate în jurul altarelor păgâne de preoții sau cântăreții travestiți în dobitoace cu ocazia sărbătorilor date pentru cinstea zeilor ori în versurile satirice contra generalilor ce

reputau vreun triumf, fie în amintirile vagi despre dansurile cunoscute la greci sub numele unor păsări răpitoare.

Capra joacă după fluier, iar la terminare, unul din flăcăi, apropiindu-se de masa unde sunt membrii familiei, începe să vornicească. Flăcăii joacă pe stăpâna casei, pe fete și chiar pe servitoare, dacă sunt acasă, și apoi se îndepărtează mulțumind.

Acestea sunt doar câteva din obiceiurile și datinile prin care românii mărturisesc Nașterea Domnului.

Noi, dascălii, avem obligația să facem din creația noastră populară o carte de vizită cu care să batem la porțile cunoașterii și cu care vom fi primiți și apreciați fără îndoială oriunde în lume.

De asemenea, suntem obligați să-i învățăm pe copii să prețuiască și să respecte obiceiurile și tradițiile în care s-au născut, să-i învățăm să iubească meleagurile natale, portul românesc și pe români. Să le sădim în suflet aceste elemente definitorii ale identității neamului românesc fără de care nu am mai putea ști de unde venim și cine suntem de fapt noi, românii, pe acest pământ.

Noi trebuie să-i ajutăm pe copii să înțeleagă imensitatea tezaurului nostru folcloric în care arta populară românească este o minunată oglindă în care se reflectă cu cea mai mare intensitate frumusețea României, istoria și, mai ales, sufletul neamului.

BIBLIOGRAFIE

****Datini strămoșești de Crăciun și Anul Nou*, Editura pentru Turism, 1990

Apostol Popescu I. *Studiu de folclor și artă populară*

Revista *Învățământul preșcolar*, nr. 1-2 / 2000

BREAZA ȘI SEMNIFICAȚIILE EI INIȚIATICE

Prof. Chirilă Corina Georgiana

Coordonator al Ansamblului folcloric „Ciuleandra”
Colegiul Tehnic „Mircea Cristea” Brașov, jud. Brașov

*Brașoveanca - în spectacolul umanitar „Zâmbet de copil”,
pe scena Casei de Cultură a Studenților*

„Sârba bătută” pe scena din Piața Sfatului Brașov, la Serbarea de Crăciun

Repetiții în sala de sport a liceului

Ansamblul folcloric „Ciuleandra”, înființat și coordonat de prof. Chirilă Corina Georgiana a reunit de-a lungul a 10 ani, elevi de diferite categorii sociale, naționalități și religii transmitând mesajul purității și al unității, al frumuseții folclorului românesc, acela al reunirii sufletelor prin artă. Pornind de la figuri de dans întâlnite la jocurile din zona Bran și Făgăraș, ansamblul urmărește să redea semnificația inițiativă arhetipală a fiecărui dans, transmitând veselie, spontaneitate, ingeniozitate, forță, grație, altruism – calități specifice sufletului adolescentin.

Sârba studenților numită „Sârba Zdrelii”

„Breaza” la Hărman

În proiectul „Aducem bucuria”:
la Casa Daniel (azil de bătrâni din Săcele) și la orfelinatul din Săcele

Breaza - este un dans inițiativ ce apare al doilea, după sârbă, în cadrul dansurilor din zona Bran-Sohodol. Dacă sârba este dansul alegerii perechilor, când fata intră în stânga băiatului pe care și-l alege, breaza este un dans de perechi care se unesc și se despart într-un mod ordonat. Cu cei cinci pași de bază, breaza are o structură ciclică. Dacă primele figuri sunt făcute de către cuplurile proaspăt formate, celelalte figuri urmează repetitiv însă perechile se schimbă. Fata face un pas înainte spre dreapta, către băiatul următor. Odată energia asimilată, ea trece la următorul, până când revine la cuplul pe care l-a format inițial, îmbogățită cu energiile tuturor băieților din grupul de dans. La rândul lui, băiatul va dansa cu toate fetele din grup. Breaza ține până când se ajunge la perechea inițială, ultimele figuri fiind făcute împreună cu partenerul ales inițial.

De o neasemuită profunzime, breaza este un dans al cunoașterii și al socializării, al grupurilor ce se întregesc atât la nivel de cuplu, cât și la nivel de comunitate.

Costumele elevilor sunt din colecția personală, iar pașii de dans și figurile atât la Brașoveancă, dar și la Brează sunt preluate din zona Sohodol, așa cum se dansau acum 20 de ani. Astăzi, din păcate, se mai dansează în sat doar câteva din dansurile ce zguduiau odată podelele Căminului Cultural. Deoarece elevii care au alcătuit Ansamblul folcloric *Ciuleandra* au terminat liceul, momentan, se urmărește construirea unui nou grup care să poarte tradițiile.

LES BERCEUSES POPULAIRES FRANÇAISES

CÂNTECELE DE LEAGĂN POPULARE FRANCEZE

Prof. limba franceză Alina Clinciu

Colegiul Național de Informatică „Grigore Moisil” Brașov, jud. Brașov

En dépit de sa **monotonie, condition requise pour obtenir l'endormissement** de l'auditeur, la berceuse, qui se complaît, toutes provinces confondues, dans des **formes musicales rudimentaires et répétées**, a son intérêt, son charme et, étonnamment, le procédé utilisé dans la célèbre *Dodo, l'enfant dort* **retrouve dans des airs du sommeil composés pour des opéras** ou autres productions d'un ordre tout artistique.

Si déjà l'enfant parle, il faut en outre que les vers, par leur peu de signification, ne tiennent pas son attention en éveil: une série de syllabes formant des semblants de mots, comme les tra la la et les autres onomatopées déjà rencontrées, mais avec des sonorités plus voilées; quelques paroles sans suite, des images très simples surtout, avec force diminutifs, et cela répété indéfiniment, comme un refrain auquel on revient sans cesse, refrain sans chanson, en quelque sorte, voilà ce qui convient à la berceuse.

La monotonie est donc la première condition requise pour la berceuse; elle se complaît dans des formules musicales rudimentaires et incessamment répétées, des paroles sans lien ni sens, comme dans l'exemple suivant:

Tête à tête,
Tête-bêche,
Au berceau,
Dodo mon poulot.
Où es-tu né?
Dans un fossé.
Qui t'y plaça?
Un vieux chevâ.
Qui t'en sortit?
Une brebis qui crie:
Ma mère, béeé!
Apportez-moi du lolo
Pour la soupe à mon poulot,
Là-bas dans un petit pot, etc.
Rimes et jeux de l'enfance, E. Rolland

La mélodie, devant être chantée à mi-voix, doucement, mystérieusement, en quelque sorte, se meut habituellement sur un très petit nombre de notes, de façon à ne pas dépasser des intervalles que la voix ne puisse franchir sans changer de timbre ou d'intensité. C'est le triomphe de la formule mélodique de trois ou quatre notes marchant par degrés conjoints et tournant pour ainsi dire sur elles-mêmes.

Il y a aussi des berceuses en Bretagne, avec des paroles en bas breton; tel est par exemple le *Son al Laouënanic (Chant du roitelet)*, dont la musique est peut-être moins caractéristique, mais dont les paroles sont curieuses: les versiculets de la berceuse bretonne font apparaître à l'enfant qui s'endort un roitelet imaginaire, dont le plumage pèse cent livres et qu'on a mené à l'abattoir pour le faire égorger par le boucher; c'est ainsi que la chanson mène tout d'abord l'enfant au pays des rêves. Les animaux, les oiseaux surtout, sont les personnages de prédilection de la berceuse. Bujeaud, dans *Ouest*, cite comme telles le *Chat à Jeannette*, la *P'tit'poul'grise*, le *Bal des souris* et les *Noces du papillon*.

Mais le type par excellence du genre, la véritable berceuse populaire, celle qui nous a endormis tous, tant que nous sommes (qui ne s'en souvient?), c'est le *Dodo, l'enfant do, l'enfant dormira tantôt*. Ici, la même succession de deux notes placées à intervalles de seconde se présente encore: il semble qu'il y ait dans ce minuscule parcours de la voix

quelque chose de calme, de reposant. Il n'est pas moins curieux d'observer que, dans les nombreux *airs du sommeil* composés pour des opéras ou autres productions d'un ordre tout artistique, le procédé que nous venons de constater pour les berceuses populaires se retrouve, employé par des maîtres, et cela, à coup sûr, spontanément, sans la moindre arrière-pensée d'imitation.

Nous le trouvons pour la première fois, à notre connaissance, dans un air d'opéra italien du dix-septième siècle, l'*Orontea* de Cesti: «Dormi, dormi ben mio». Dans le trio des songes de *Dardanus* de Rameau, le chœur répond de même à l'incantation des solistes par le refrain : *Dormez, dormez*, murmuré sur deux notes à distance de seconde mineure.

Ainsi la simple intuition, le sentiment juste de l'expression a conduit des musiciens d'expérience à employer, et, nous le répétons, sans parti pris d'imitation, instinctivement, un procédé que l'on retrouve, exactement pareil, dans la chanson populaire. En faut-il davantage, et peut-on trouver des exemples plus frappants pour caractériser un genre que l'instinct populaire et le génie des maîtres de l'art ont formé de traits absolument semblables?

TRADIȚII ÎN ȘINCA NOUĂ DE LĂSATUL SECULUI

Prof. geografie Constantin Mădălina

Colegiul Național de Informatică „Gigore Moisil” Brașov, jud. Brașov

„*Roata de foc*” se înscrie în rândul tradițiilor populare legate de fertilitate și puterea magică, purificatoare a focului. Focul simbolizează pasiunea, dar și distrugerea. Roata reprezintă începutul și reînnoirea. Roțile de foc purifică pământul, înaintea lucrărilor de primăvară și pârljolește iarna, în așteptarea renașterii naturii.

Țara Făgărașului este o zonă în care obiceiurile și tradițiile ocupă un loc important în sufletele oamenilor. Bătrânii țin cu sfințenie la obiceiurile lăsate moștenire de la străbuni. Multe sate au renunțat la tradiții, dar există și excepții de la regulă, satul Șinca Nouă un sat cu oameni hotărâți care au ținut la religia și tradițiile lor. În frunte cu primarul au hotărât să reînvie o parte a tradițiilor ce păreau pierdute, unul dintre acestea era *Roată în Flăcări*, la început fiind mai greu, dar cu ambiție și entuziasm au reușit. Timp de 50 ani obiceiul a fost interzis, dar de 10 ani a fost reînviat și a luat amploare an de an.

Sărbătoarea *Roată în Flăcări* are loc în perioada de Lăsata Secului, când se încheie perioada tocmirii de căsătorii și încep muncile agricole. Această sărbătoare reprezintă o judecată publică a celor care nu au respectat regulile comunității și era dedicată fetelor ce erau nemăritate pentru că aveau pretenții prea mari poate chiar absurde în vechime. Strigarea peste sat este ceremonialul prin care flăcăii numesc fetele care nu s-au măritat și care a fost motivul. În satele tradiționale, normele bazate pe obiceiuri străvechi erau respectate cu strictețe, iar orice violare a acestora era pedepsită de comunitate.

Obiceiul avea la origine strigături moralizatoare pentru fetele ce nu se căsătoreau până la o anumită vârstă, dar în prezent s-a renunțat a se mai striga numele fetelor nemăritate această sărbătoare fiind un motiv de a se întâlni și a duce mai departe un obicei vechi.

Roată în Flăcări simbolizează dorința de purificare a omului, focul semnificând purificarea, limpezimea, trecerea omului într-o stare duhovnicească mai puternică, trecerea de la păcat la virtute.

Peste 200 de localnici se adună la școala din sat de unde pornește alaiul de feciori și fete împreună cu primarul, părintele și învățătorul, având în prim plan feciorii, plecând către casa gazdă. Pe drum, cele două grupuri strigă și chiuie, adunând sătenii pe la porți. Pe ulițele înnorioate, au grijă ca hainele să rămână curate: băieții în cioareci albi, cheptare, căciuli de miel, haine negre de postav, iar fetele, cu poale albe și șort întors. Ceata de feciori se destramă odată cu obiceiul *Roată în Flăcări* în timp ce în alte părți se destramă de Sf. Ioan.

La gazdă se întinde dansul tradițional „*Purtata*” după care feciorii trec la aranjarea roții, o roată de lemn de car, învelită în paie. Nu trebuie trecută cu vederea simbolistică trecerii de la timpul vechi la timpul nou, trecere care era privită ca un obicei al bilanțului faptelor sătenilor și în ce măsură acestea puteau fi corectate.

Acest obicei de primăvară reprezintă sfârșitul perioadei în care se puteau face nunți, iar pe de altă parte, marchează venirea primăverii și a unei lungi perioade de privațiuni și rețineri, adică venirea postului mare al Paștelui.

De la gazdă, alaiul se îndreaptă către deal. Această tradiție a aprinderii focului de primăvară este specifică în toată Europa. Aprinderea focului pe deal își are originea în practica foarte veche de apărare a semănatului și livezilor împotriva gerului, alungarea iernii și întâmpinarea primăverii.

Pe vremuri, acest obicei era dedicat fetelor nemăritate cu rol de judecată, roțile erau date fetelor nemăritate, ele erau făcute de răs prin sat prin strigături specifice care se auzau în toată zona, mai demult se menționa numele fetelor, dar azi s-a renunțat la această practică.

Momentul central îl constituie urcatul dealului de către feciori și datul drumului la roată.

„Fata lăudată, ce se ține-ncoconată,

O rămas nemăritată!”

„De ce, măăă?”

Grupul de flăcăi răspunde cu alte strigături, explicând că fata s-a ținut prea mândră, a refuzat și băiatul „în pantaloni nemțești”, și pe cel cu „cioareci”. Dialogul între cetele suite în vârful dealului încetează când roată cu paie e pregătită să fie trimisă la vale. Un cerc de foc se rostogolește pe pantă în chiuiturile băieților și ale sătenilor rămași în vale să privească spectacolul. Roata care se rostogolește de pe deal, simbolizează reînnoirea periodică a timpului, iar focul este simbolul purificării, iluminării, prilejuind ritualuri care au drept scop alungarea puterilor malefice, dar la acest obicei reprezintă și „focul pedepsei”. Roata este simbolul solar reprezentând evoluția ciclică a timpului.

Sărbătoarea se încheie cu un bal la Căminul Cultural, proaspăt renovat, unde toată lumea cântă, râde și dansează. Așa petrec șincănenii de Lăsata Secului, îngropând iarna și întâmpinând venirea primăverii cu bucurie.

Obiceiul de la Șinca Nouă nu ar fi fost reînviat fără sprijinul Consiliului Județean, Centrului Județean de Conservare și Promovare a Culturii Tradiționale Brașov și, nu în ultimul rând, al primăriei comunei Șinca Nouă.

Mergeți la acest obicei și cu siguranță veți simți că sunteți român și mai pregătiți pentru întâmpinarea sărbătorilor de peste an.

BIBLIOGRAFIE

www.crestinortodox.ro

www.sincanoua.ro

FOCUL LUI SUMEDRU

Prof. Copaciu Cătălina

Școala Gimnazială Moieciu de Jos, jud. Brașov

Tradiția are peste 2000 de ani și este respectată cu sfințenie de oamenii locului. În ultimii ani, a devenit și o atracție pentru turiștii care vin la Bran și Moieciu.

Este o ceremonie ca un scenariu al morții și al renașterii anuale, a divinității pastorale, sugerat prin tăierea și arderea unui brad – arbore considerat sacru, prezent în toate ritualurile magice și de trecere la români. În seara de 25 octombrie, toți sătenii – și mai nou și mulți turiști – se reunesc în fața bradului așteptând ușor emoționați aprinderea acestuia. «*Hai la focul lui Sumedru, hai la focul lui Sumedru*» strigă flăcăiandrii și copiii alergând în jurul focului. Flăcările rugului dănuie vesele – explozie de vitalitate, de lumină și culoare în întunericul nopții, iar bradul înalt, aprins, așezat în mijlocul lor pare o torță uriașă înălțată ca o rugă spre cer...

Focul lui Sumedru, «*ceremonialul nocturn de înnoire a timpului calendaristic*» este un adevărat Revelion sătesc, cu multiple semnificații. Focul lui Sumedru este o sărbătoare cu un pronunțat caracter funerar, la care participă atât adulții, cât și copiii. Copiii, îmbrăcați în portul popular specific locului, înalță un foc mare și joacă dansuri sacre în jurul acestuia. Cei mai curajoși dintre ei sar peste focul lui Sumedru, ocrotitorul recoltelor și al oierilor.

Rădăcinile acestui obicei sunt precreștine și se regăsesc în celebrarea morții și a renașterii, prin incinerare. Aceasta practică simbolizează moartea unei divinități fitomorfe, fiind un ceremonial ce cuprinde moartea violentă a zeului îmbătrânit la sfârșit de an. Focul are rol purificator și regenerativ. Cenușa, cărbunii aprinși alături de alte resturi din rugul funerar sunt luate de săteni pentru a fertiliza grădinile și livezile.

Focul se face pe dealuri, în general în partea cea mai înaltă a zonei și poate fi văzut de la mari distanțe, oferind un spectacol unic. Pregătirile încep cu 2-3 săptămâni înainte, deoarece *Focul lui Sumedru* este considerată cea mai mare sărbătoare pastorală. Pomenirile, precum și rugurile aprinse cu această ocazie pe coamele dealurilor, la răspântii, în mijlocul satului, lângă ape – deci „*locurile propice adunării spiritelor*“, alături de veghea rituală, țin de credința că, la Sumedru, morții se fac moroi, vârcolaci, strigoi, muroni și ieșind din morminte încearcă să-i chinuie pe cei vii (Mangiuca Simion, 1883). Aici intervine tradiția focului ca element purificator.

Copiii și tinerii strâng din timp cetină de brad, crengi și uscături și amenajează locurile unde se vor aprinde *Focurile lui Sumedru*. În dimineața zilei de 25 octombrie, câțiva

flăcăi însoțiți de copii merg în pădure pentru a tăia brazii rituali, îi taie, îi curăță de crengi apoi îi aduc și îi fixează în locurile unde se vor aprinde rugurile funerare – în jur de 8-9 într-un singur sat, ridicând în jurul lor mai mult de un stat de om, uscăturile și cetina strânsă cu săptămâni înainte. De multe ori înălțimea acestui brad este cât turla bisericii, aceasta în caz că se fixează orizontal în pământ. Când soarele apune și întunericul nopții începe să coboare, toată suflarea satului se strânge în liniște, ca pentru un ceremonial sacru, ritual. Copiii - deci cei mai curați sufletește - aprind cu emoție focurile, iar când flăcările încep să se înalțe cuprinzând și bradul ritual, atât ei, cât și tinerii încep să strige din răspuțeri: „*Hai la Focul lui Sumedru, hai la Focul lui Sumedru!*”. Femeile împart, ca la un ceremonial de înmormântare colaci rituali, covrigi, nuci, mere.

Cel mai important moment al serbării este cel al prăbușirii bradului încă arzând, direcția în care cad cărbunii aprinși – considerați sacrii, îi indică pe tinerii care se vor căsători în noul an. Înspre dimineață, când rugul este aproape stins, oamenii pleacă la casele lor luând cu ei cenușă și cărbuni aprinși pe care îi aruncă în grădini și livezi pentru ca anul care urmează să aibă recolte bogate.

De asemenea, se fac prognoze asupra vremii. Cum e vremea în ziua de Sumedru, așa va fi toată iarna. (Gherman Traian – *Meteorologie populară, observări, credințe, obiceiuri*). Dacă la Sumedru e vreme frumoasă, toamna va fi lungă (Gherman - idem).

În noaptea de Sumedru, este obiceiul ca ciobanul să-și aștearnă cojocul pe jos, în mijlocul stânei. Dacă se așează pe el o oaie albă e semn că iarna va fi geroasă și cu zăpezi grele, din contră oaia neagră vestește iarnă ușoară. Tot așa luna este un bun indiciu. Dacă este lună plină cu cer senin, iarna va fi ușoară. Luna plină cu cer înnorat, anunță o iarnă aspră cu zăpezi mari și ger cumplit. (V. Kernbach – *Universul mitic al românilor*). Ultima oaie care iese prin strungă la muls în ziua lui Sumedru, vestește cum va fi vremea: dacă e neagră a doua zi plouă, cea albă aduce vreme însorită. Ciobanii pândesc spre dimineață cum se scoală oile. Dacă prima sculată este albă și dacă va pleca în jos - spre sud, iarna va fi grea. De va fi neagră și va pleca spre nord, iarna va fi ușoară (Pamfile Tudor – *Sărbătorile de toamnă și Postul Crăciunului*).

ÎNVĂȚÂND SĂ PREȚUIESC OMUL

Prof. Leluțiu Dorina

Colegiul Tehnic „Dr. Al. Bărbat” Victoria, jud. Brașov

Pentru fiecare om există un „a fost odată...” și asta nu este o ficțiune, așa cum ne-am obișnuit citind și recitind poveștile copilăriei, ci este o realitate în care eroii suntem noi sau oamenii care au influențat într-un fel sau altul existența noastră, îndeosebi cea didactică.

Ar fi prea îndrăzneț să spun că am o întreagă carieră didactică în spate, dar îmi permit să vorbesc totuși de o jumătate. Pe aceasta am parcurs-o într-o singură școală. Începuturile au fost firave, dar pline de o energie tinerească, dornică să redescopere universul școlar, de această dată, prin ochii dascălului. Elevă fiind am visat să fiu de partea cealaltă a catedrei, să-mi privesc colegii în ipostazele pe care le afixau la ore sau să corectez măcar

câteva lucrări. Și iată că am ajuns să trăiesc acest vis. Îl trăiesc în fiecare zi și, astfel, fiecare zi devine o experiență pentru mine ca dascăl, dar mai ales ca suflet de om. Îmi vine acum în memorie un destin de adolescent care m-a marcat atât pe mine, cât și pe ceilalți elevi. Era prima zi de școală pentru cei care au ales liceul. Emoțiile erau mari pentru toți, dar mai ales pentru mine, care mă găseam în fața primei generații de liceeni cu care aveam să încep lungul drum prin școală. Toți mi se păreau la fel. Scrutam cu privirea fetele care, la rândul lor, îmi răspundeau pe furiș.

Unele erau vesele, altele întrebătoare, cert e că, printre multele priviri care stăteau ațintite spre mine, una m-a surprins. Era un zâmbet cald, prietenesc, un surâs aproape copilăresc. Ai fi zis că nicio grijă n-a știrbit această viață. Era în această privire bunătate și dragoste. Am știut atunci că voi avea o muncă frumoasă cu noii mei elevi. Primul an a trecut. Am ajuns să-i cunosc mai bine pe cei mai mulți dintre elevii mei. Am descoperit însă că zâmbetul prietenesc cu care am fost întâmpinată în prima zi de școală era un voal care acoperea multă suferință. Am înțeles mai târziu că tânăra nu avea niciun sprijin în familie. Era cea mai mare între frații ei. Timpul și-l împărțea între grija pentru aceștia, școală și muncă. De primăvara până toamna, așa-zisul timp liber era dedicat muncii pentru împlinirea nevoilor primare ale existenței. Dar între toate aceste nevoi au făcut loc și cărții. A înțeles de timpuriu că destinul ei se poate schimba, doar dacă învață. Nu voia să-și uite familia după ce va fi terminat școala, ci dorea să-și ofere șansa unei alte vieți, în care zâmbetul să fie parte autentică a existenței ei. Îmi amintesc că nu făcea o tragedie din situația ei și, treptat, fără prea multe cuvinte, a trezit în colegi sentimentul respectului. Aceștia s-au oferit să-i ușureze deplasarea de câțiva kilometri până la școală și să-i plătească un mijloc de transport. Cu o modestie sinceră, i-a refuzat, considerând că sunt alții cu nevoi mai mari.

A continuat să persevereze în învățătură și a reușit să termine prima pe clasă, iar bacalaureatul l-a trecut cu succes. A început o altă școală în vederea unei noi specializări, dar situația socială și financiară i-au fost din nou potrivnice și au determinat-o să devină un străin departe de țară, un străin care-și caută rostul în lume... Și cred că va reuși.

TRADIȚII ȘI OBICEIURI POPULARE ÎN SERBĂRILE ȘCOLARILOR

Prof. înv. primar Măricuț Mărioara

Școala Generală „*Florian Porcius*” Rodna, jud. Bistrița-Năsăud

Cele mai de preț comori și, totodată, mărturii ale existenței noastre pe aceste meleaguri sunt tradițiile și obiceiurile păstrate și transmise din generație în generație.

Datinile și credințele, lirica și muzica populară, meșteșugurile și arta populară constituie patrimoniul spiritual inestimabil care oglindește forța creatoare a românilor.

Exprimată în cele mai diverse forme, creația populară românească este caracterizată de autenticitate și ingeniozitate, o trăsătură aparte fiind puternica ei unitate, care nu exclude însă o mare varietate de manifestări în arhitectura populară, port, țesut, olărit, prelucrarea lemnului etc.

Cu toate că modernismul a pătruns și în satele noastre, valoarea tradițiilor culturale

rămâne inestimabilă. Copiii trebuie să fie familiarizați de mici cu specificul folclorului local pentru a-l percepe și a-l trăi cu plăcere și cu bucurie. Ei trebuie să îl cunoască nemijlocit, așa încât formele sale să rămână nealterate. Ar fi nedrept ca ei să nu cunoască istoria, tradițiile și obiceiurile locale. Acest lucru ar trebui să fie cel mai important deziderat în educarea lor.

În cadrul procesului complex și îndelungat de formare a personalității copilului, cunoașterea obiceiurilor, a tradițiilor populare și etnografice locale, are o importanță deosebită, datorită conținutului de idei și de sentimente pe care le transmite. Pentru a păstra și transmite mai departe această „zestre” a neamului românesc trebuie să menținem treaz interesul copiilor pentru tradițiile, obiceiurile și cântecul popular autentic, de care în mod regretabil se îndepărtează tot mai mult tineretul. Se observă o îndepărtare a tinerilor de la tradițiile și obiceiurile populare și, din această cauză trebuie să insistăm pe cunoașterea, de la cea mai fragedă vârstă, a tradițiilor și obiceiurilor populare, pe educarea copiilor în spiritul păstrării acestor tradiții.

Pentru a ne păstra identitatea, obiceiurile și tradițiile, acestea trebuie cultivate în inimile și mințile generațiilor tinere, care se succed pe acest tărâm, ca o valoare autentică de creație, iar copiii trebuie să fie acomodați de mici cu specificul acestora. Acest lucru este încă posibil mai ales în mediul rural, unde tradițiile sunt încă vii și încă se mai respectă la anumite evenimente locale.

Toată frumusețea lăuntrică, toate aceste simțiri cuprinse în creația populară, suntem datori să le transmitem copiilor cu îndemnul de a le păstra. Apropiind copiii de cunoașterea folclorului local, putem spune că deschidem o poartă spre cunoașterea interioară, întrucât obiceiurile și tradițiile populare îl definesc pe fiecare individ al neamului în care s-a născut.

În calitate de educatori suntem obligați să facem din creația noastră populară o carte de vizită cu care să batem la porțile cunoașterii și cu care vom fi primiți și apreciați fără îndoială oriunde în lume. În furtunile veacului, obiceiurile și tradițiile strămoșești au rămas neclintite păstrând valori autentice ale culturii populare tradiționale. Copiii se lasă îndrumați și pot fi modelați în așa fel încât pe fondul lor afectiv să se așeze elementele cunoașterii artistice care vor imprima gândirii lor anumite nuanțe, ce vor îmbogăți substanța viitoarei activități individuale și sociale. Începând cu obiceiurile prilejuite de fiecare eveniment important din viața poporului, continuând cu frumoasele costume pe care le îmbracă în aceste împrejurări și terminând cu cântecele, dansurile și strigăturile nelipsite de la aceste datini, izvorul lor este nesecat pentru cel ce vrea să le cunoască și să le adune în mănunchi pentru a le dăruia din nou.

Valorificând frumusețea tradițiilor și a obiceiurilor populare în cadrul serbărilor cu școlarii reușim să înfrumusețăm viața copiilor, îi ajutăm să cunoască tradițiile românești și rolul important pe care-l au în viața oamenilor din cele mai vechi timpuri, modul cum aceste tradiții au dăinuit peste timp. Prin conținutul serbărilor îi ajutăm pe copii să înțeleagă mesajul și conținutul acestor obiceiuri populare, adaptându-le particularităților de vârstă și aptitudinilor artistice individuale. Cu acest prilej introducem copiii într-o lume frumoasă a cântecului, dansului, poeziei, poveștilor, glumelor, proverbelor, zicătorilor și strigăturilor a unor evenimente tradiționale - Crăciunul, Paștele, Moș Nicolae, etc - copiii având posibilitatea să cunoască frumusețea și bogăția folclorului, diversitatea tradițiilor și obiceiurilor românești, armonia limbii române. Textele cântecelor și poeziilor, ale colindelor, plugușorului, sorcovii, transmit urările de bine în legătură cu unele îndeletniciri străvechi ale românilor: uratul,

semănatul, păstoritul. Cu aceste ocazii, copiii își îmbogățesc vocabularul cu expresii populare, proverbe, zicători, strigături, pătrund în tainele limbii materne și în comorile înțelepciunii populare.

La vârsta școlară mică, sunt greu de înțeles evenimentele petrecute de Crăciun, Bobotează, Paște. Noi, educatorii încercăm să transmitem din generație în generație, portul, graiul, obiceiurile și datinile așa cum le-am moștenit de la străbuni. O ocazie eficientă de valorificare a tradițiilor populare și a obiceiurilor românești o constituie serbările. Ele sunt un izvor de bucurii și satisfacții care creează copiilor o stare de bună dispoziție favorabilă atât dezvoltării psihice, fizice, cât și estetice. Copiii trebuie să interpreteze diferite roluri; cântăreț, dansator, povestitor, creator de obiecte artizanale, formându-și sau perfecționându-și o serie de abilități artistice.

Serbările au o importanță deosebită în educarea copiilor. În primul rând, prin conținutul lor, transmit un anumit mesaj, apoi copiii se pregătesc împreună și depun eforturi susținute pentru realizarea unui scop comun, reușita serbării. Încordarea gradată din momentul pregătirii serbărilor culminează în ziua desfășurării ei, când tensiunea afectivă a grupei ajunge la maxim. Astfel, pregătirea și participarea la serbări este acțiunea în care copilul se obișnuiește să trăiască în colectiv, să se debaraseze de timiditate.

Serbările aduc lumina în sufletul copiilor, dau aripi imaginației, creează o atmosferă plină de plăcere, bucurie. În transmiterea obiceiurilor și a tradițiilor în serbările preșcolare am pornit de la ideea că nu există un alt element artistic care să poată fi aplicat multilateral în ansamblul procesului educațional ca serbările școlare. Pentru copii, ele reprezintă o distracție veselă, plăcută, iar pentru educator constituie prilejul de a oferi mănunchiul bucuriei de-a lungul unui șir întreg de repetiții. Învățând copiii să desfășoare „Serbarea pomului de iarnă”, îi implicăm în interpretarea unor roluri pe care le joacă cu plăcere: capra, ursul, sorcova, uratul, colindatul.

Prin interpretarea rolurilor și pregătirea decorurilor pentru diversele „spectacole” urmărim atât un efect artistic, cât și pedagogic, căutând un imbold pentru a trezi la copii dorința de a cunoaște și păstra tradițiile și obiceiurile strămoșești.

Pentru a avea o influență pozitivă asupra copilului, serbările trebuie să fie înțelese de acesta și să-l afecteze psihologic. Sensul unui spectacol va depinde de: calitatea lui, de folosirea adecvată a costumațiilor și a decorurilor, de participare afectivă a copilului.

Când bat la porțile sufletului Sfintele Sărbători, ne bucurăm împreună cu copiii de neasemuita frumusețe a datinilor strămoșești și scoatem din comoara inimii și din lada de zestre a neamului, tezaurul folcloric românesc: cântecul, jocul și costumul popular specific sărbătorilor.

Pentru a realiza o serbare reușită, care să respecte tradițiile și obiceiurile de Crăciun, este necesară o adaptare și o prelucrare a repertoriului specific vârstei preșcolare ce cuprinde în forme tradiționale poezii și cântece specifice Crăciunului.

Costumele populare, pieptul, poalele, cătrînțele și pieptarul, frânghiile și opincile, cămașa și pantalonii sunt primenite și pregătite pentru spectacolul mult așteptat. Atmosfera de sărbătoare din sala de festivități prin ornarea și decorarea cu elemente specifice sărbătorilor constituie un alt prilej de bucurie pentru copii, ei, descoperind tradițiile și obiceiurile practicate în timpul sărbătorilor de iarnă, simt și prețuiesc frumusețea obiceiurilor și a tradițiilor de Crăciun.

În atmosfera spirituală a Crăciunului, interpretarea unor dansuri populare dă posibilitatea de a cunoaște sufletul țăranului român, raritatea portului și a cântecului popular. Dansurile populare prin frumusețea costumelor, a melodiilor sunt îndrăgite de copii și interpretate cu multă pasiune aproape la toate serbările.

Astfel, pentru sărbătoarea „Învierea Domnului” alături de dansuri populare, copiii pregătesc colinde specifice Floriilor, rugăciuni, vopsesc ouă pe care le oferă invitaților la serbare.

Cântecele populare întâlnite la toate serbările antrenează, tonifică și energizează gândirea, memoria, atenția, imaginația, creativitatea, spiritul de disciplină, prietenia. Dacă jocul și cântecul nu sunt trăite, nu pot fi puse în rezonanță corzile sufletești ale ființei umane.

„Nimic nu-i mai frumos, mai nobil, decât meseria de educator, de grădinar de suflete umane, de călăuză a celor mai curate și mai pline de energie mlădițe” (D. Almas). Să-i învățăm pe copii să prețuiască și să respecte obiceiurile și tradițiile în care s-au născut, să-i învățăm să iubească meleagurile natale, portul românesc și pe români. Să le sădim în suflet aceste elemente definitorii ale identității neamului românesc fără de care nu am mai putea ști de unde venim și cine suntem de fapt noi, românii, pe acest pământ. Să-i ajutăm pe copii să înțeleagă imensitatea tezaurului nostru folcloric în care arta populară românească este o minunată oglindă în care se reflectă cu cea mai mare intensitate frumusețea României, istoria și mai ales sufletul neamului.

BIBLIOGRAFIE

Apostol Popescu I. *Studiu de folclor și artă populară*
Revista *Învățământului Preșcolar*, 1-2/2000

„POARTA RAIULUI, DUMBRA CERULUI...”

Prof. Adina Moldovan

Școala Gimnazială Sâmbăta de Sus, jud. Brașov

Satul Sâmbăta de Sus murmură la răspântia apelor, freamătă sub „dumbra cerului”, la streășina munților, împletește în istoria-i seculară martiriul domnitorului creștin Constantin Vodă Brâncoveanu cu mituri și legende profane.

„Dumbra cerului...” pentru că țăramul este binecuvântat, pentru că Dumnezeu a revărsat aici mila Sa, oferind pământului veșmânt minunat, iar oamenilor suflet curat și râvnitor în păstrarea credinței, a datinilor și obiceiurilor, a portului și a limbii strămoșești!

OBICEIURI DIN VREMEA SĂRBĂTORILOR DE IARNĂ

Din vremuri străvechi se păstrează la Sâmbăta de Sus, fără întrerupere (și în perioada dictaturii atee oamenii au continuat să vestească Nașterea!) obiceiul colindatului în cete de colindători: *copiii cu steaua sau cu Vișlaimul, ceata de irozi, ceata de feciori*. Oamenii s-au trezit cu acest obicei și nu-și amintesc să fi existat vreo vreme când nu se colinda!

În afară de copiii cu steaua, unde pot participa și fete și băieți (de obicei grupuri

constituite pe gen), atât ceata de irozi, cât și ceata de feciori sunt exclusiv masculine. De aici și nota de ancestral, de patriarhal, de timp în care dominația masculinului se manifesta în toată puterea ei.

1. Copiii cu steaua sau Viflaimul

Colindatul începe dis de dimineață, de la casa preotului. Colindătorii poartă în mâini stelute (împodobite cu icoana Nașterii Mântuitorului) sau cu viflaime (macheta unei clădiri cu turle) evocând orașul Nașterii, Betleem (Viflaim). Aceștia cântă „Steaua sus răsare” sau altă colindă.

2. Ceata de irozi

Ceata de irozi este formată din șapte băieți de 13-14 ani, care se strâng la începutul postului Crăciunului pentru a hotărî rolurile. Îmbrăcați în costume populare și întruchipând personaje biblice: Irod, o cătană, trei crai, un înger și un cioban, aceștia interpretează scena biblică a căutării Pruncului de către cei trei crai, șiretlicul lui Irod, demascarea acestuia de către înger etc.

Fiecare dintre cele șapte personaje poate fi recunoscut după semnul pe care-l poartă în numele personajului său, peste costumul popular tradițional: primul personaje este **irodul**. Are un coif conic cu trei pene de cocoș în vârf, iar peste costum poartă o bluză roșie, ca însemn al puterii sale, dar și simbol al sângelui care a curs la măcelul pruncilor; următorul personaj este **soldatul** (cătana) și este singurul care este îmbrăcat în costum milităresc; urmează cei **trei crai** cu coifuri înalte, cilindrice, crestate, înfățișând coroane; un alt personaj este **îngerul** lui Dumnezeu, care vestește Nașterea Domnului, el are un coif cilindric, doar că mai mic, iar în mână are o stea, steaua ce s-a arătat pe cer la Nașterea Domnului; ultimul, dar nu cel din urmă, este **păstorul**, îmbrăcat simplu: are peste costumul popular o haină mare din lână de oaie, o căciulă din blană de miel și un toiag de lemn. Irod, magii și soldatul au, de asemenea, săbii vopsite în roșu, închipuind sângele nevinovat care a curs din porunca lui Irod.

Activitatea cetei de irozi începe cu zăoritul din ajunul Sfântului Nicolae. În ajunul Crăciunului, se pleacă la colindat înainte de revărsatul zorilor, de la casa preotului. Credincioșii îi așteaptă pe la casele lor cu colac de grâu, carne și bani. După ce au vestit Nașterea pe la toți oamenii din sat, irozii se duc și la biserică, în ziua de Crăciun, pentru a aduce vestea Nașterii Domnului.

3. Ceata de feciori

Ceata de feciori se constituie în ajun de Sfântul Nicolae (5 decembrie), când sunt zăoriți cei care poartă numele sfântului. Apoi se hotărăsc persoanele ce intră în ceată, se alege șeful cetei - **un vătaf mare** - precum și cei ce îndeplinesc alte funcții în cadrul cetei: **un vătaf mic**, ce are ca responsabilitate principală invitarea fetelor la joc, **un crâșmar** ce are grija de băutura, **un contabil**, care chivernisește banii.

Până la Crăciun, activitatea cetei se reduce la pregătiri: se caută o «gazdă» (aici se pun brazieri, astfel încât oricine să știe unde e *ceata*), se învață colinde, se angajează lăutari, se cumpără băutura și lemnele, se pun la punct îmbrăcămintea și podoabele. În tot acest timp cetașii mergeau în șezători, nu numai pentru a dansa și a petrece, ci și pentru a obține ajutorul fetelor în vederea împodobirii bășului cu sute de ciucuri multicolore.

La Sâmbăta de Sus sunt două cete de feciori (la fel și de irozi), una pentru fiecare parte a satului. Deși aparțin aceluiași sat, există diferențe între ele, de la costumul popular, până la variante ale aceluiași colinde. Nu se cunoaște să se fi organizat vreodată o ceată unică,

alcătuită din feciori din cele două jumătăți ale satului.

Ceata din Sâmbăta de Sus - Apuseană

În ajunul Crăciunului, dis-de-dimineață, feciorii încep a colinda îmbrăcați în costume populare, cu tricolor. La costumul popular obișnuit se adaugă podoabe specifice cetei: pe căciulă se prinde o vâstră, cu pene de păun, iar în mână fiecare fecior poartă un „băț” împodobit cu ciucuri.

Aceștia colindă, în ordine, gospodăriile preotului satului, primarului, dascălilor, după care iau la rând fiecare gospodărie din sat. Sunt primiți de săteni cu colac, carne și bani. Sunt însoțiți și de un mic taraf, iar dacă gazda are fete, fac joc în casă.

Când termină, seara târziu, fac joc în drum, iar apoi, de acolo și până la gazdă cântă „Poarta Raiului”, o colindă specifică locului, o *Mioriță* din Țara Făgărașului. Aceasta este interpretată și în dimineața de Crăciun, la biserică, de ceată și de toți credincioșii.

*„Poarta raiului, - bis
R. Bunu-i Dumnezeu
Dumbra cerului.
Cine se dumbrește?
Preasfânta Marie.”*

„Poarta raiului”

Referitor la repertoriul cetei de feciori, trebuie precizat că aceasta interpretează în casele gospodarilor trei tipuri de colinde: pentru fete, pentru feciori și pentru copii mici, după dorința gazdei.

În ceea ce privește factura acestora, cele pentru fete și pentru feciori sunt laice, iar cea pentru copii mici este creștină, fără a aminti, însă, despre sărbătoarea Nașterii Domnului.

*Colindă pentru fete
Seamănă... Vioarele
Cunună de vinețele
Și le dă cam răricele.*

Colindă pentru feciori

Cam pe după codru verde
Darbunel cu frunza lată
Pare soare că răsare
Dar nu-i soare răsărit
Darbunel cu frunza lată
Și e-mpodobit.

Colindă pentru copii

Sus în cer între doi meri
Domn îi Domn din cer
Este un leagăn de mătase
Dar în leagăn cine șade
Domn îi Domn din cer
Șade..., doi ochi negri.

Când casele gospodarilor sunt mai îndepărtate una de alta, cetașii interpretează un marș, tot de factură laică: „Frunzuliță mușețel / La umbră la stejărel / Și-a la la / Frumos doarme-un ofițer.”

Apoi, intrând în curte, cer permisiunea leliței (care poate fi fie stăpâna casei, fie se face referire la mândruța vreunuia dintre feciori): „Hop, hop, hopai, hop / Lasă-ne leliță-n casă / Hop, hop, hopai hop / C-afară plouă de varsă.”

La intrarea în casă, feciorii rostesc un fel de binecuvântare cu referire la gospodărie și la gospodar: „Ce dai, Tu, Doamne, acestor curți? / Acestor curți cu case-nalte?”

Rolul Cetei de feciori pe durata sărbătorilor de iarnă:

- din cea de-a doua zi de Crăciun și până de Sfântul Ioan, în fiecare duminică și sărbătoare fac joc la Cămin;
- în ajunul Anului Nou îi colindă pe cei cu numele Sfântului Vasile, dar și pe toate fetele pe care le-au jucat;
- în ziua de Anul Nou fac fotografii cu gazda și cu fetele pe care și le-au ales;
- în ajunul Bobotezei îl însoțesc pe preot cu botezul prin sat;
- în ziua de Bobotează, merg de dimineață la biserică, iar când se iese la râu pentru sfințirea apei, sar în apă după cruce; se zice că cel care aduce crucea preotului se însoară în acel an.

Un personaj interesant, o mască, ce însoțește ceata de feciori, este «borița», cu o înfățișare compozită: «pasăre cu coarne de cerb»; și simbolistica este interesantă, căci ea reprezintă maleficul, dat fiind că nu are voie în casa preotului, iar persoana care se maschează este oprită de la Sfânta Împărtășanie timp de un an.

ASPECTE MITICE ÎN ROMANUL

„CEL MAI IUBIT DINTRE PĂMÂNTENI” DE MARIN PREDA

Prof. Neguț Hanelore

Colegiul Național Economic „Andrei Bârseanu” Brașov, jud. Brașov

Marin Preda este un scriitor care a avut, ca toți marii creatori, tentația și vocația totalității, după cum sesiza și criticul Eugen Simion. Preda a dorit ca în opera lui să surprindă Adevărul, esența ultimă a omului și a universului. „*Cel mai iubit dintre pământeni*” 1980 este „romanul unui destin care asumă o istorie, romanul unei istorii care trăiește printr-un destin” (Eugen Simion).

Victor Petrini este, fără îndoială, cel mai reprezentativ erou al lui Preda, tocmai prin faptul că el trăiește simultan mai multe vieți. Victimă a istoriei și a destinului, el eșuează pe toate planurile. Confesiunea lui are, din acest punct de vedere, nu doar sensul unei eliberări de trecut, ci și sensul unei încercări de explicare a eșecului general pe care îl trăiește. Se remarcă în acest roman, ca în toate celelalte scrise de Marin Preda, acea schemă narativă tip, identificată de Tzvetan Todorov: păcătuirea (sunt menționate păcatele adolescenței eroului - trufia, neascultarea părinților, egoismul, cinismul sau desfrânarea), pedeapsa (pe măsură ce eșecurile se acumulează, eroul reușește tot mai greu să le asocieze cu o vină personală, ajungând în cele din urmă la concluzia că este urmărit de puterea malefică a universului) și, în sfârșit, dorința de a modifica situația negativă creată, prin căință și efort personal.

Victor Petrini, personaj-narator subiectiv, este, în roman, profesor universitar de filosofie ce are prilejul să parcurgă, ca într-o călătorie odiseică, toate mediile sociale. Această experiență inițiativă îl va ajuta să scrie eseul pe care de mult îl avea în minte, „*Era ticăloșilor*”, referitor la lumea contemporană lui. El relatează practic confruntarea sa cu societatea, cu dragostea, cu moartea și, mai ales, cu sine însuși, analiza psihologică prevalând asupra narațiunii. În dragoste trăiește patru decepții: cu Nineta, cu Căprioara, cu Matilda și cu Suzi. „*Câte iubiri, atâtea dezastre!*”, remarca aforistic Valeriu Cristea. Lângă „*cel mai iubit dintre pământeni*” nicio femeie nu rămâne vreme îndelungată. De ce? se întreabă retoric eroul și cititorul. Pentru că tot romanul se clădește de fapt pe „*mitul fericirii prin iubire*”, „*ce n-a încetat și nu va înceta să existe, să moară adică și să renască perpetuu.*” („*Cel mai iubit...*”, Ed. Marin Preda, vol. III, p.318)

Cuvântul „mit” poate fi citit aici cu ambele sensuri: cel vechi, de istorie adevărată, sacră și exemplară și cel nou, de iluzie sau ficțiune. Mitul poate fi așadar adevărat sau fals, singura certitudine rămâne nevoia de dragoste a tuturor oamenilor, valabilă în toate timpurile.

Marin Preda conturează relațiile de dragoste ale lui Victor Petrini prin prisma câtorva mituri celebre: mitul antic al Androgenului, corelat cu echivalentul său creștin - mitul cuplului adamic, mitul coborârii în Infern, corelat cu mitul căderii din Paradis, mitul pasiunii fatale sau al lui Tristan și Izolda, mitul lui Sisif, mitul eternei reîntoarceri sau al reîncarnării, mitul daimonului, al păsării Phoenix etc. Voi analiza în cele ce urmează câteva dintre ele.

1. Mitul Androgenului / Mitul lui Adam și Eva

Mitul Androgenului, ca și cel al iubirii pasiune, stă la baza întregii literaturi de dragoste occidentale. Atât varianta platonică, cât și cea biblică fac referire la androginia unei

ființe primordiale, la trecerea de la unitate la dualitate: „*Dumnezeu a făcut pe om după chipul său; parte bărbătească și parte femeiască a făcut*”. („Biblia”, Soc. Biblica, 1991, pag.2). Din coasta acestui om bisexuat Dumnezeu a creat-o pe Eva, al cărei nume înseamnă viață, cea care trăiește. În „*Banchetul*” lui Platon se vorbește despre cele trei genuri de ființe umane de la începuturile lumii ce aveau formă sferică și cuprindeau, înainte să fie separate de zei, două sexe: bărbat-bărbat, femeie-femeie și bărbat-femeie. A rămas, pare-se, impregnată în memoria culturală a umanității sau în imaginarul colectiv aspirația regăsirii jumătății pierdute, a fericirii paradisiace, a perfecțiunii originare.

Octavio Paz afirma că Adam și Eva e cuplul care conține și prefigurează toate cuplurile, reprezentând începutul și sfârșitul lor. Observăm, într-adevăr, că toate personajele lui Marin Preda leagă ideea de fericire în dragoste de ideea unei perechi ideale potențiale. Astfel chiar și scepticul Victor Petrini vede în Matilda, apoi în Suzi, un fel de Eve ancestrale pierdute în labirintul timpului și regăsite: „*Era Matilda, o străină, dar o străină de la începuturile lumii. Alta nu mai existase înaintea ei*” („*Cel mai iubit...*”, Ed. M. Preda, vol. I, pag. 174) sau spune despre Suzi „*Ne cunoaștem de totdeauna și ne vom întâlni mereu*.” („*Cel mai iubit...*”, vol. III, pag. 100). Totuși repetarea fenomenului îi dovedește că totul nu e decât o iluzie, o autosugestionare a subconștientului, ca în cazul eroilor lui Camil Petrescu.

2. Mitul coborârii în Infern/ al căderii din Paradis

Mitul căderii din Paradis e strâns legat de cel al Androgenului, întrucât, așa cum observa și Julius Evola, separarea sexuală a Androgenului platonice e tot un fel de cădere din Paradis, lucru reflectat și de faptul că, odată înjumătățită, sfera androgenă nu s-a mai putut ridica la cer, cum se întâmpla înainte, căderea ei din lăcașul zeilor fiind și ultima, ca și în cazul perechii biblice. Căderea omului din Paradis a fost prefigurată de căderea lui Lucifer, în mitologia creștină, dar, în vreme ce condamnarea și căderea lui sunt eterne, omul își poate răscumpăra greșeala, prin mântuire.

Ideea de cădere a omului poate fi înțeleasă astfel, simbolic vorbind, în patru moduri: cădere în plan moral, în plan afectiv, în plan social sau în plan psihic. Personajele lui Marin Preda trăiesc, de regulă, o astfel de cădere „în lanț”: căderea morală e determinată de trufie, egoism sau necredință, căderea afectivă e determinată de ruptura de ființa iubită, căderea socială de excluderea brutală dintr-un anumit mediu sau de izolarea de semenii. Toate aceste eșecuri stau, desigur, sub semnul unei căderi psihice inevitabile, personajele având tot mai acut impresia alunecării spre neant. Toți au la un moment dat senzația că ating pragul cel mai de jos, acel punct unde se sfârșește purgatoriul chinului și începe marele tărâm al morții, sumbru și liniștitor. Totuși, așa cum sugerează și reîndrăgostirile succesive ale lui Victor Petrini, această cădere nu e definitivă și nici totală, cum o resimte el, ci doar o etapă din viață: „*Cine nu cade, nu se poate înălța*”, afirmă el. În legătură cu mitul mai sus menționat, Octavio Paz afirma poetic că dragostea este mijlocul prin care omul, căzut în păcat, își poate transforma căderea în zbor.

În ceea ce privește mitul antic, păgân, al coborârii în Infern, putem observa că, în general, catabaza orfică se realizează prin vis, hipnoză sau eros, fapt evidențiat și de romanul ales de mine, așa cum se va vedea mai jos.

a. Catabaza orfică onirică

Ca și în alte opere literare universale, și la Marin Preda femeile au puteri hipnotice și hipnagogice. Astfel, Petrini era convins că Suzi are puterea de a-l adormi. În timpul unui

astfel de somn inexplicabil și instantaneu indus de ea, Petrini are o viziune clară a Infernului, în centrul căruia o vede pe mama lui, moartă de curând: „*Văzui stele multicolore explodând în cascade de lumini, văi amețitoare cu ape uriașe, valuri oceanice încremenite într-un îngheț cosmic, îmi apărură apoi silueta mamei*”. („*Cel mai iubit...*”, vol. III, pag. 60)

b. *Catabaza orfică erotică*

Pentru personajele lui Preda erosul carnal, fizic, surprins cu un curaj modernist, reprezintă înălțarea la Empireu și coborârea în Infern, extazul și agonia, unitatea și dispersia, plenitudinea și dizolvarea. „*El veni lângă ea... Lăstunii zburau în jurul lor parcă grăbiți, s-ar fi zis că apropierea asfințitului i-ar fi amenințat cu ceva. Săgetau neîncetat văzduhul, alunecau în sus și în jos și reveneau în mari spirale, ca și când imaterialitatea aerului i-ar fi excitat și ar fi vrut prin zborul lor să-l umple de mișcare și viață, gonind sau micșorând puterea neantului*” (Op. cit., pag. 261) „*Când ne iubeam era ca și când am fi coborât în alt tărâm*” (pag. 266).

c. *Catabaza orfică hipnotică*

Victor Petrini trăiește la un moment dat o astfel de experiență, în urma unei melodii fredonate de Suzi. „*Mamă, mamă, cresc nămeții și pierim! Fără țară, fără glie, velerim, velerim*” (Idem, vol. III, pag. 231). Sugestiile thanatice ale cântecului îi rup zăgazarile interioare, făcându-l să izbucnească într-un plâns nestăvilit și să resimtă ceea ce Freud numea „sentimentul oceanic”, de scufundare în oceanul morții. Potopul de lacrimi pare a se transforma într-un diluviu cosmic, apocaliptic. „*Sub brațele mele ude de lacrimi văzui un teritoriu de lumină în care mă scufundai uitând totul: trecutul meu, fetița, eșecul în căsătorie, minele de plumb, mama mea care mă părăsise încă de tânără...și chiar iubita mea de acum, care rămânea undeva foarte departe și foarte în urmă.*” (Idem, pag. 231)

Asocierea Infern - moarte e concurată, în această operă totalizatoare, de asocierea Infern - viață. Pentru Victor Petrini Infernul poate fi temporalul însuși: „*Aici e eroarea, coborâm în temporal...temporalul e infernul....Cine ne împiedică să trăim prin intemporalul din noi?*” (Idem, pag. 424). Zbuciumul vieții e mai ispititor, totuși, decât liniștea morții!

3. *Mitul pasiunii fatale sau mitul lui Tristan și Izolda*

Denis de Rougemont explica, în cartea sa „*Iubirea și Occidentul*” preferința occidentalilor pentru tipul iubirii pasionale prin argumentul că durerea ne face să conștientizăm pasiunea și de aceea ne place să suferim și să producem suferință. În plus, durerea are un rol cathartice și gnoseologic, purificându-l pe om și solicitându-l la o reflecție mai profundă asupra vieții și asupra lui însuși. „*Cunoașterea prin suferință e secretul mitului lui Tristan, iubirea pasiuneavidă de o fericire pe care o respinge, înălțată prin catastrofa sa-iubirea reciprocă nefericită*”. (Op.cit., pag.120)

Spre acest tip de dragoste înclină în principal și eroii lui Marin Preda, majoritatea refăcând istoria tragică a lui Tristan și a Izoldei. Când se stinge flacăra pasiunii la unul din actanți, intervine automat despărțirea. Așa se întâmplă cu Victor și cu toate relațiile lui. Căsătoria e și pentru el „mormântul pasiunii”. Putem concluziona așadar, pornind de la modelul Petrini, că eroii lui Marin Preda pendulează între înălțare și cădere, între fericire și nefericire, între libertate și predestinare, ei devenind Paradigme.

TRADIȚIILE POPULARE - PUTERNIC FACTOR EDUCATIV ÎN EDUCAREA ELEVILOR

Prof. înv. primar Pasca Anca

Școala Gimnazială nr. 12 Brașov, jud. Brașov

Cultura, obiceiurile și tradițiile noastre asimilează tot ce este mai valoros în cadrul moștenirii culturale. Tezaurul folcloric al poporului nostru constituie o componentă valoroasă a acestei moșteniri.

Satul românesc este izvorul spiritualității românești, el trebuie să trăiască cu obiceiurile, tradițiile și datinile sale, cu ocupațiile și portul oamenilor săi.

Creațiile populare ne dau posibilitatea de a ne educa copiii față de patria în care locuiesc. În scopul cunoașterii tradițiilor poporului, un puternic factor educativ în educarea elevilor poate fi reprezentat de câteva aspecte privind: așezările omenești, ocupațiile tradiționale ale unor localnici, portul popular, obiceiurile calendaristice, creațiile folclorice.

Tipul de sat caracteristic vremurilor trecute se mai păstrează și astăzi, acolo poți întâlni case tradiționale cu atelaje gospodărești specifice locuinței satești.

Copiii care merg în vacanțe la bunicii lor, pot povesti, când se întorc la școală, altor copii care nu au această legătură, ce au văzut la sate, cum sunt îmbrăcați oamenii, ce meșteșuguri au aceștia, cum sunt casele acestora împodobite: cu ștergare, lăicere, macaturi, alte obiecte gospodărești: ulcele de lut, linguri de lemn, diferite țesături, precum și ce preocupări au oamenii la sate.

Pentru a trezi copiilor sentimente de mândrie pentru creațiile populare trebuie familiarizați cu costumul național. Se poate explica copiilor faptul că în trecut haina de lucru și de sărbătoare era costumul național, diferența constă în motivele cusăturii și în finețea materialului. Hainele de lucru erau mai groase și cu mai puține modele, nu prea complicate, iar hainele de sărbătoare erau dintr-un material foarte fin, cu multe flori și diferite culori, iar în picioare oamenii purtau opinci.

Casele tradiționale, mobilierul și podoabele gospodăriei țărănești, obiecte de artă precum și costume populare românești din diferite zone ale țării se pot prezenta cu ajutorul unor excursii, în care copiii pot vizita bojdeuca lui Ion Creangă - simbol al casei tradiționale românești, precum și muzeele de etnografie din țară.

În scopul educării dragostei pentru creațiile populare se pot realiza activități de observare a costumului popular, prilej cu care copiii pot observa piesele din care este compus costumul popular: ie, fotă, brâu, ițari, opinci.

Prin aceste activități, copiii sunt educați spre a cunoaște și a prețui mai mult frumusețea portului popular, frumusețea tradițiilor și obiceiurilor noastre, care se păstrează din generație în generație.

Familiarizând copiii cu semnificația zilelor de 24 Ianuarie, 1 Decembrie, aceștia fac cunoștință atât cu evenimente istorice, cât și cu evenimente importante din viața omului - obiceiurile oamenilor de altă dată.

De o deosebită importanță sunt povestirile de felul: „Toți românii cântă Hora Unirii” de Dumitru Almaș, „Moș Ion Roată și Unirea” de Ion Creangă, care descriu portul românesc în cele mai mici amănunte.

Importantele evenimente din viața omului, de exemplu sărbătorile de Sf. Nicolae, de Crăciun, de Anul Nou, de Paște, impun desfășurarea cu copiii a unor activități de povestire, printre care „Legenda lui Moș Nicolae“, „Legenda lui Moș Crăciun“, „Paștele la români“, „Ouăle roșii și legenda lor“; activități de observare a unor obiceiuri: Moș Crăciun, bradul împodobit, colindatul, mersul cu sorcova, unele lecturi după imagini: Obiceiuri de Crăciun, Obiceiuri de Anul Nou; memorizările unor poezii: Ghetuțe fermecate, Moș Crăciun, Brădulețul, De Paști, etc.; activități artistico-plastice și practice: bradul împodobit, ornamente pentru brad, clopoței, sorcove, încondeierea ouălor, care largesc orizontul de cunoaștere a copiilor privind importanța evenimentului, precum și cunoașterea obiceiurilor și tradițiilor poporului nostru.

În același timp, considerând faptul că formarea personalității copilului în contextul raporturilor sale sociale nu este un proces unilateral de asimilare pasivă, ci este un proces activ de integrare și conviețuire, libertatea de acțiune și inițiativă oferă copilului posibilitatea de a-și pune în valoare atitudinile, găsind terenul favorabil de afirmare și realizare a aspirațiilor sale prin activitățile cultural-artistice organizate de școală.

Pentru ca aceste acțiuni să răspundă cât mai eficient activității educative și de integrare socială a copiilor, se pot urmări obiective ca: familiarizarea copiilor cu activitatea cultural-artistică; formarea deprinderilor de a se manifesta în acest domeniu; largirea orizontului spiritual; cultivarea receptivității și sensibilității, a trăirilor emotive și emoționale; cultivarea gustului estetic; educația estetică, etică și patriotică; dezvoltarea inițiativei, responsabilității, a capacității de a se autoconduce; dezvoltarea voinței și curajului; formarea deprinderilor de a se subordona acțiunilor colective.

Lucrând cu copiii, putem să le insuflăm dragostea pentru păstrarea și perpetuarea tradițiilor moștenite de la strămoșii noștri, ori de câte ori avem ocazia în orele de curs și în activitățile extracurriculare.

Personal, contribuim la cunoașterea obiceiurilor și tradițiilor populare locale, prin organizarea de șezători, serbări școlare, participarea la concursuri pe teme care promovează creația populară.

Varietatea genurilor și formelor creațiilor populare ne oferă nouă, cadrelor didactice, posibilitatea utilizării lor în numeroase activități instructiv-educative. Aceste activități putem să le realizăm la orele de limba și literatura română, educație muzicală, educație plastică, educație tehnologică, discipline opționale.

Obiceiurile și credințele legate de aceste sărbători dovedesc bogăția vieții spirituale a românilor. Românii au știut întotdeauna să-si pregătească cât mai bine sufletul pentru a primi credința cu cât mai multă bucurie și liniște. De aceea se spune că: „Se iau douăsprezece luni, se curăță foarte bine de amărăciune, mândrie, invidie și ură, se adaugă optimism, toleranță și bun simț, se toarnă din belșug dragoste și apoi poți privi întotdeauna cu o încredere inepuizabilă spre Dumnezeu.“

BIBLIOGRAFIE

Brăiloiu C. *Sărbători și obiceiuri*, Editura Enciclopedică, 2002;

Ghinoiu I. *Mica enciclopedie de tradiții românești*, Editura Agora, 2008;

Niculiță V. E. *Datinile și credințele poporului român*, Editura Saeculum, București, 1998.

ARTĂ ȘI TRADIȚIE ÎN PORTUL POPULAR

DE LA SÂMBĂTA DE SUS

Prof. Suci Ioana-Carmen

Școala Gimnazială Sâmbăta de Sus, jud. Brașov

La umbra ocrotitoare a Munților Făgăraș și sub „*dumbra cerului*” se află „*poarta raiului*” pământesc, satul Sâmbăta de Sus. Nu eu am numit acest spațiu așa, ci un colind străbun împământenit aici, o veritabilă „Mioriță” sâmbeteană: „*Poarta Raiului, poarta Raiului(...), Dumbra cerului, dumbra cerului*”. Aici locuiesc de veacuri oameni frumoși și harnici, făuritori de tradiții și artă românească. Îndeletnicindu-se cu păstoritul și cu agricultura, locuitorii satului au știut să valorifice roadele acestor „munci”(lâna, cânepa), creând, pe lângă straiile necesare trupului, adevărate opere de artă oglindite în meșteșugul cojocăritului și al cusutului portului popular. Trăsăturile generale ale costumului definesc viața și firea oamenilor ce-și duc traiul între crestele munților și apa Oltului. Caracteristice sunt simplitatea și eleganța, liniile drepte ale pieselor de port, materialul gros, lungimea și culoarea.

La fel ca în majoritatea satelor românești, și în Sâmbăta de Sus trăiesc câțiva oameni vrednici care dețin tainele unor meșteșuguri de mare preț: cojocarul Ioan Toacă (al lui Gheorghe Cocoș) și leica Leana, adică Ilinca Adămoiu, femeia cu mâini harnice și dibace care înflorește straiile populare.

Cojocăritul

Ioan Toacă este cojocar din 1950. El a învățat meserie de la viitorul său socru, Gheorghe Cocoș, la care a stat ucenic timp de trei ani. De la dumnealui am aflat că portul sâmbetean cuprinde un număr mare de obiecte lucrate din piele și blană: căciuli, cojoace și pieptare. Cu multă bunăvoință mi-a explicat în ce constă tehnica prelucrării pieilor în vederea obținerii acestor strai. Am aflat, așadar, că primul pas este argăsitul pieilor, procedeu prin care pieile de oaie se țin în apă două zile, apoi se spală în „vale” (râu), se curăță cu „*melința*” (un cuțit special), îndepărtându-se carnea de pe ele și se pun într-o „*bute*” mare (cam 100 de bucăți) cu tărâțe și sare. Zilnic se întorc pieile de două ori. După trei săptămâni se scot din bute, se scutură (atenție! nu se spală!), se pun la uscat, *se întind* la melință și apoi se curăță cu *mașina de curățat*, devenind „albe ca laptele”. Apoi pieile se dau cu crom și se lasă așa de seara până dimineața. Se repetă aceste etape încă o dată și apoi pieile se vopsesc. Nea Ioan mă informează că mai demult cheptarele nu se vopseau, rămăneau albe. Și astăzi cheptarele care se poartă în costumul popular rămân albe și pe ele se cos diverse motive colorate. Cheptarele cu flori, atât cele bărbătești, cât și cele femeiești (*cheptărițele*), aduc portului o undă de bucurie și de viață. Pe o „*meșină*” (fâșie îngustă de piele albă) se desenează diverse motive, florale sau geometrice, peste care se coase cu lână de culori diferite și apoi se aplică peste cheptar, paralel cu deschizătura din față. De menționat este faptul că în Sâmbăta de Sus există două feluri de pieptare: înfundate, cu deschizătura pe-o parte, și desfăcute, cu deschizătura în față. Motivele se cos pe pieptar cu un ac special în trei muchii.

Culorile folosite sunt variate și fiecare are o simbolistică proprie. Astfel, culoarea predominantă - maro - ilustrează veșnica legătură a țăranului cu pământul dător de hrană,

verdele semnifică viața, bucuria de a trăi, câmpul pe care îl calcă de la răsăritul soarelui și până la apus. Vânătul (albastrul) este culoarea cerului, a liniștii sufletești, sugerează căutarea permanentă a lui Dumnezeu. Galbenul reprezintă lumina, speranța, coacerea grânelor, iar roșul este simbolul iubirii. Rozul semnifică proștețimea, mireasma bujorului de munte sau – de ce nu? – bujorii feciorelnici din obraji tinerelor fete. De asemenea, se folosește și negrul, această culoare însemnând povara vieții, necazurile și grijile pe care oamenii de aici le acceptă cu pace, conștienți fiind că doar prin purtarea crucii vor ajunge să treacă din „poarta raiului” pământesc la „poarta Raiului ceresc”.

Nenea Ioan Toacă este singurul cojocar din sat. Nu aș spune că și ultimul. Dumnealui are un strănepot, Valentin, în clasa a V-a. Cine știe dacă peste timp harul străbunicului va rodi în sufletul copilului pentru a duce mai departe această îndeletnicire arhaică...

Costumul popular

Spun bătrânii satului că pe vremuri șuvoaiele râului Sâmbăta erau secondate de un sunet permanent: „țac, țac ...țac, țac”. Era războiul de țesut care nu se odihnea de dimineață până seara. Hainele pe care le îmbrăcau oamenii erau încununarea trudei lor de zi cu zi. Pentru că iile erau făcute din cânepă, țăranii cultivau această plantă în loturile lor de pământ, apoi o culegeau, o uscau și o treceau printr-un întreg proces tehnologic până când se obțineau firele pregătite pentru război. La țesut se pricepeau toate femeile din sat, dar la cusut foarte puține. Iar astăzi și mai puține. Printre ele se numără leica Leana, cum o cunoaște tot satul, o femeie ce-și are rădăcinile adânc înfipite în vatra satului, care – îmi mărturisește – a furat această artă de la femeile bătrâne. Ea coase brăuri, ii și cămăși tradiționale de vreo 35 de ani. Pânzele țesute cu migală în război de femeile din sat sunt aduse la ea pentru a le transforma cu multă măiestrie în veritabile comori artistice.

Trebuie precizat că în Sâmbăta de Sus există trei tipuri de costume populare femeiești, toate fiind reprezentative acestei zone folclorice. Unul este cel format din **androc** (poale negre) peste care se încinge o **păstură (păsturiță)** – un fel de crătință viu colorată – țesută în război. Culorile dominante sunt roșul prins în trandafiri sau maci și verdele strident, deloc supărător, al frunzelor. La acest costum se poartă ia cu ciurele, de asemenea țesută în război în stilul cămășilor bărbătești. Ea poate fi împodobită în culorile florilor de câmp: alb, galben sau albastru. Peste ia cu ciurele femeia poartă o **cheptăriță**.

Un alt model de costum femeiesc este alcătuit din brău (ie cu șinoare), poale albe și șurț care se petrece peste talie, lăsând în partea stângă să se vadă poalele. Peste brău se poartă un laibăr negru de catifea.

Cel mai elegant costum este cel cu crătințe negre. El este purtat la ocazii festive, putând fi îmbrăcat chiar de mirese în ziua nunții lor. Crătințele sunt confecționate din postav negru și se poartă peste poale albe, de obicei cu șabacuri. Lor li se asortează un **brău** (ie cu șinoare sau cu flori) cu motive care îmbină trei culori: alb-galben-negru, iar peste mijloc fetele poartă bete tricolore (o fâșie lată de pânză țesută în război) sau vișinii cu negru. Peste brău avem laibărul negru de catifea. Toate iile sau brăurile sunt încheiate la gât cu obinzală neagră.

Femeia sâmbeteană poartă capul acoperit cu o cârpă neagră cu franjuri numiți „**frâmbghi**”. În picioare avea pe vremuri opinci, iar duminica și în sărbători „păpuci” (ghete).

Nici bărbații nu se lasă mai prejos. Și ei își poartă cu mândrie costumul popular, pe a cărui cămașă strălucesc razele soarelui, într-o armonioasă împletitură de culori: galben și negru. Cămașa este lungă, albă și se poartă peste pantalonii albi din cânepă (vara) și din lână

sau din postav (iarna). Peste cămașă se ia o vestă neagră cu rever – vara, sau un cheptar – iarna. Bărbații se încing cu șerpar țesut în război în aceleași nuanțe cu păstura sau cu șurțul femeiesc (roșu și verde), pus pe o curea lată de piele. În picioare poartă opinci sau ghetete, pe cap căciulă de miel - iarna, iar vara, pălărie. Feciorii din ceată se fălesc cu vâstrele împodobite cu pene de păun, cu mărgelile și cu oglinzi tăiate în diferite forme.

În concluzie, portul popular din Sâmbăta de Sus poate fi considerat o sinteză a mai multor meșteșuguri, care dăinuie sporadic și astăzi, nu ca ultim vestigiu al unei lumi arhaice, ci ca o permanență a unei spiritualități ce-și trage forța din genurile veacurilor.

TRADIȚII ȘI OBICEIURI DE CRĂCIUN ȘI ANUL NOU

Prof. Țiparu Măriuța Doinița

Scoala Gimnazială Siliștea, jud. Brăila

Sărbătorile de iarnă cuprind o serie de manifestări religioase, iubite și așteptate de toată lumea, în special de copiii. Ele încununează finalul unui an calendaristic plin de evenimente importante în viața omului. Este momentul în care se culeg roadele muncii, fie că sunt copii sau adulți.

Un moment mult așteptat de copiii este noaptea **Sfântului Nicolae**, sărbătorit pe data de 6 decembrie. Așa cum se știe, în noaptea ce precede această sărbătoare, copiii primesc în ghetuțele bine lustruite, daruri dacă au fost cuminți sau o nuielușă dacă au fost obraznici.

Se spune că, Nicolae provenea dintr-o familie înstărită, iar la moartea ambilor părinți a moștenit întreaga avere, pe care a folosit-o pentru a-i ajuta pe oamenii nevoiași. În noaptea de 5 spre 6 decembrie, se zice că Moș Nicolae vine la geamuri și vede copiii care dorm și sunt cuminți, lăsându-le în ghetuțe, dulciuri și diverse cadouri. Tot el este acela care-i pedepsește pe cei leneși și neascultători lăsându-le o nuielușă. Spre deosebire de Moș Crăciun, Moș Nicolae nu se arată niciodată.

De altfel, povestea darurilor împărțite pe furiș în această noapte începe din vechime. Legenda spune că trei surori, fete sărmene, nu se puteau căsători din cauza situației financiare dificile și de aceea tatăl lor voia să le vândă. Se spune că atunci când fata cea mare a ajuns la vremea măritişului, Nicolae, care era episcop, a lăsat noaptea, la ușa casei lor, un săculeț cu aur. Situația s-a repetat și în cazul surorii mijlocii, astfel că, atunci când i-a venit vremea și fetei mici, tatăl s-a hotărât ca în noaptea dinaintea nunții să stea de pază și l-a văzut pe Sfântul Nicolae cum a urcat pe acoperișul casei și a aruncat pe horn un săculeț care a căzut într-o șosetă ce era pusă la uscat. De aici a apărut obiceiul așezării șosetutelelor sau a ghetutelelor în noaptea de Moș Nicolae. Cardinalul l-a rugat pe nobil să păstreze secretul, însă acesta nu a făcut-o și, de atunci, fiecare sărac ce primea ceva, îi mulțumea lui Nicolae. Cei trei săculeți de aur făcuți cadou fetelor au devenit simbolul Sfântului Nicolae, sub forma a trei bile de aur.

Un element prețios, ce precede Sărbătoarea Nașterii Mântuitorului este **Postul Crăciunului**. Acesta are menirea de a ne purifica sufletește și trupește, în vederea primirii veștii mult așteptate. Este o perioadă în care oamenii nu consumă mâncăruri „de dulce”, adică produse obținute de la animale, precum și carnea acestora. Se hrănesc cu legume, cereale,

fructe. Este însă și o curățare a sufletului, este un moment în care reflectăm la tot ceea ce am făcut de-a lungul timpului, încercăm să devenim mai buni, mai credincioși, mai darnici cu cei din jur.

Pe data de 20 decembrie se serbează **Ignatul**. Este momentul în care se taie porcul, se prepară toate produsele specifice Crăciunului: cârnații, caltaboșii, sarmalele, toba, răcitura.

Ignatul, sărbătorit cu patru zile înainte de Crăciun, este una dintre cele mai vechi tradiții românești, care s-a suprapus pe sărbătoarea zilei Sfântului Mucenic Ignatie Teoforul, căpătând astfel și o semnificație religioasă. Obiceiul tăierii porcului are rădăcini în tradiția precreștină de sacrificare rituală, care se face la sfârșitul unui an pentru bunăstarea celui care urmează.

Obiceiul sacrificării porcului de Ignat încă se mai practică prin satele noastre românești, pe acolo unde gospodarii cresc porci în propriile curți, pentru ca la Sărbătorile de iarnă să aibă carne proaspătă din care să-și prepare tradiționalele mâncăruri românești: toba, răcitură, tochitură, cârnați.

O legenda de-a noastră spune că, în noaptea de 19 spre 20 decembrie, când creștinii ortodocși sărbătoresc ziua Sfântului Ignat, porcii care vor fi sacrificați se visează cu mărgelile roșii la gât, adică își visează sfârșitul. Ritualul sacrificării porcului începe dimineața devreme și reprezintă o activitate la care participă cu bucurie întreaga familie, pentru că sunt multe treburi de făcut care, până seara, trebuie terminate. Tradiția spune că în ziua de Ignat nu este permisă nicio altă activitate, ziua întreagă trebuind dedicată doar tăierii, sortării și preparării specialităților din carne de porc.

Ajunul Crăciunului este foarte important. Încă de dimineață cete de copii și tineri pleacă cu colindul pentru a vesti Nașterea Mântuitorului Iisus Hristos, seara se împodobește bradul în așteptarea lui Moș Crăciun care vine cu cadouri multe la copiii care au fost cuminți peste an. Gospodinele pregătesc bucatele pentru masa de Crăciun, fac cozonacii, iar casa este cuprinsă de o atmosferă de sărbătoare. Toată lumea trebăluiește, fiecare după puterile lui, ajutând ca totul să fie gata la timp.

De-a lungul secolelor, sărbătoarea **Crăciunului** a bucurat sufletele a milioane de oameni, mai ales ale copiilor, care păstrează, în fiecare an, amintirea clinchetului de clopoței din seara de Ajun, a frânturilor de colinde amestecate cu viforul ninsorilor și a împodobirii bradului, în așteptarea darurilor aduse de Moș Crăciun. Sărbătoarea încărcată de tradiții și simboluri este însoțită de mireasma proaspătă a cetinii de conifere, bradul devenind cel mai important pom în ritualul de Crăciun.

Legenda spune că, odinioară, toți copacii își păstrau frunzele la venirea iernii. Dintre aceștia, numai bradul a rămas, până în prezent, verde la venirea anotimpului rece. Legenda spune că, în preajma iernii, o mică pasăre nu a mai putut să plece spre țările calde, întrucât avea o aripă ruptă. Tremurând de frig, pasărea a încercat să se adăpostească în frunzișul unui stejar și a unui ulm stufos, dar ambii copaci au refuzat-o, de teamă că le va mânca fructele. Disperată, aceasta s-a culcat în zăpadă, așteptând să moară. Deodată a auzit chemarea unui brad, care îi promitea ocrotire. Astfel, pasărea a fost salvată. Dar, în seara de Crăciun, un vânt teribil a suflat cu putere peste pădure și toți copacii și-au pierdut frunzele, în afară de bradul cel generos, pe care Dumnezeu l-a răsplătit pentru gestul de bunăvoință și i-a păstrat frunzișul verde, oricât de aspre au fost vicisitudinile iernilor care au urmat.

O altă legendă, din nordul Europei, povestește că, odată, în vremi foarte îndepărtate,

au pornit la drum lung trei virtuți surori (Speranța, Iubirea și Credința), căutând copacul care să le reprezinte: înalt ca Speranța, mare ca Iubirea și trainic precum Credința. După îndelungi căutări, surorile călătoare au găsit bradul, pe care l-au iluminat cu razele stelelor, devenind astfel primul pom sfânt împodobit de Crăciun. Bradul este considerat un arbore sfânt pentru că vârful său se îndreaptă spre înaltul cerului dumnezeiesc, iar ramurile sale rămân permanent verzi, amintind de viața veșnică. Datina folosirii bradului de Crăciun a fost preluată de la romanii antici, care își împodobeau locuințele cu un brad sau cu crenguțe de brad în timpul serbărilor. Bradul împodobit îl așteaptă pe Moș Crăciun cu barba albă și haina roșie, care aduce multe daruri în sacul lui. El vine cu sania trasă de reni, tocmai de la Polul Nord.

Legenda spune că Maica Domnului, fiind cuprinsă de durerile nașterii, l-a rugat pe Moș Ajun să-i găzduiască. Deoarece era sărac, el a refuzat-o, dar a trimis-o la fratele lui mai mic și mai bogat, Moș Crăciun. Ajunsă la casa lui Crăciun, Maica Domnului o găsește acasă pe soția acestuia, Crăciuneasa și îi cere acesteia adăpost. Crăciuneasa era o femeie bună, însă știindu-și soțul rău și necredincios, îi găzduiește în grajdul vitelor. Apoi, fără să-i spună soțului ei, Crăciuneasa o ajută pe Maica Domnului să-L nască pe Pruncul Iisus. Aflând cele întâmplate, Crăciun își pedepsește soția tăindu-i mâinile. Maica Domnului, printr-o minune, o vindecă, lipindu-i mâinile la loc Crăciuneasei. Moș Crăciun, văzând aceasta se căiește și îi cere iertare lui Dumnezeu, devenind astfel „primul creștin”. Se spune că el s-a căit atât de mult, încât a doua zi și-a împărțit întreaga avere copiilor săraci.

De atunci, în fiecare an, în Ajunul Nașterii Domnului (24 decembrie), Moș Crăciun vine cu sania trasă de reni, intră pe horn și pune sub brad cadourile. Cei 9 reni sunt: Rudolph, Dasher, Dancer, Prancer, Vixen, Comet, Cupid, Donner și Blitzen. Conducătorul acestora este Rudolph, renul cu nas roșu.

Un obicei românesc care a ajuns să se identifice cu Crăciunul este **colindul**. Cetele de copii și tineri merg din Ajunul Crăciunului și vestesc Nașterea Domnului Iisus Hristos. Colindele sunt diverse, dar au un numitor comun: îndeamnă oamenii să se pregătească pentru Nașterea Mântuitorului. Se cunosc colinde ca: *Sculați gazde, nu dormiți!*, *Bună dimineața la Moș Ajun!*, *Trei crai de la răsărit*, *Steaua*, *Sus la Poarta Raiului*. După ce colindă, copiii sunt răsplătiți cu covrigi, bomboane, mere și bani.

În Ajun de An Nou, se merge cu **Plugușorul**. Băieții se organizează în cete, iau cu ei buhaiul, biciul, clopoței și merg pe la case să vestească venirea unui nou an, cu belșug și multă sănătate. El e întotdeauna însoțit de strigături, pocnete de bici și sunete de clopoței, dar plugul adevărat, tras de boi, a fost înlocuit cu timpul de un plug miniatural, mai ușor de purtat sau de buhaiul care imită mugetul boilor. Prin intermediul acestei practici străvechi, oamenii își fac urări pentru fertilitatea pământului și belșugul gospodăriei. Tinerii pocnesc din bice ca să alunge anul vechi și își acompaniază cântecul cu clinchete de clopoței, sunetul buhaiului și al tălăngilor pentru a întâmpina cum se cuvine venirea noului an, care se dorește a fi mai roditor și mai îmbelșugat. Buhaiul simbolizează mugetul taurului, fertilitatea și belșugul pământului. Clopotul sau talanga alungă spiritele rele și asigură rodnicia holdelor. Biciul este un semn al urărilor de bine făcute cu ocazia venirii Anului Nou.

Capra este un obicei care ține, de regulă, de la Crăciun până la Anul Nou. Capra se alcătuește dintr-un lemn scurt, cioplit în formă de cap de capră, care se învelește cu hârtie roșie. Peste această hârtie se pune o altă hârtie neagră, mărunț tăiată și încrețită în forma părului. În loc de aceasta se poate lipi și o piele subțire cu păr pe ea. În dreptul ochilor se fac

În lemn două scobituri unde se pun două boabe de fasole mari, albe, cu pete negre, peste care se lipește hârtia neagră cu încrețituri sau pielea cu păr. În loc de urechi, capra are două găvane de lingură. Pe ceafă are patru cornițe, frumos împodobite cu hârtie colorată, pe care se află înșirate șiraguri de mărgel. În dosul coarnelor se află o oglindă care răsfrânge foarte mândru lumina de pe la casele unde intră capra noaptea. În cele două fălci de sus ale capului, se pune falca de jos, care se mișcă în jurul unui cui care nu se vede. Aceasta falcă este îmbrăcată la fel ca și capul. Sub ceafă este o gaură în care se pune un băț lung de un cot, de care se ține capra. De partea de dinaintea fălcii de jos se află atârnat un clopoțel, iar de partea de dinapoi se află legată o sârmă. Dacă această sârmă se lasă slobodă, partea de dinaintea fălcii de jos atârână și, astfel, gura caprei se deschide. Dacă s-ar trage scurt de sârmă, gura caprei s-ar închide printr-o clămpăneală seacă, de lemn. Firește clopoțelul sună. Atât bățul, cât și sârma sunt acoperite cu un sac de formă tronconică, de pânză groasă de sac, care, pentru a sta umflată și a acoperi astfel pe cel ce va ține capra de băț, va clămpăni-o și va juca-o, are legate pe dinăuntru niște cercuri de sârmă sau de lemn.

Masca este însoțită de o ceată zgomotoasă, cu nelipsiții lăutari ce acompaniază dansul caprei. Capra saltă și se smucește, se rotește și se apleacă, clămpănind ritmic din fălcile de lemn. Un spectacol autentic trezește în asistență fiori de spaimă. Mult atenuat în forma sa citadină actuală, spectacolul se remarcă mai ales prin originalitatea costumului și a coregrafiei.

Aparținând obiceiurilor de Anul Nou, umblatul cu **sorcova** e mai cu seamă bucuria copiilor. Aceștia poartă o crenguță înmugurită de copac sau o sorcovă confecționată dintr-un băț în jurul căruia s-au împletit flori de hârtie colorată. Numele de sorcovă vine de la cuvântul bulgar surov (verde fraged), aluzie la ramura abia îmbobocită, ruptă odinioară dintr-un arbore. Înclinată de mai multe ori în direcția unei anumite persoane, sorcova joacă întrucâtva rolul unei baghete magice, înzestrată cu capacitatea de a transmite vigoare și tinerețe celui vizat. Textul urării, care amintește de o vrajă, nu face decât să întărească efectul mișcării sorcovei.

Suita sărbătorilor de Crăciun se încheie cu **Boboteaza** și **Sfântul Ion**. De Bobotează, pe 6 ianuarie, preoții sfințesc toate apele și aruncă crucea de lemn în apă. Oamenii se aruncă în apele reci în dorința de a prinde crucea. Se spune că cel care prinde crucea are noroc tot anul. Boboteaza este o manifestare a celor trei elemente ale Treimii: Fiul se botează în Iordan de către Ioan, Spiritul Sfânt se coboară asupra lui Iisus în chip de porumbel, iar tatăl din cer îl declară ca fiind Fiul Său. În Ajunul Bobotezei, slujitorii sfintelor altare merg la casele credincioșilor pentru a le aduce, prin stropirea cu apa sfințită, binecuvântarea Sfintei Treimi. Postul din Ajunul Bobotezei a fost rânduit încă din vremea de început a creștinismului.

În societatea românească, tradițiile se respectă. În mod deosebit vom găsi aceste ritualuri la sate. Școala românească este o bună conservatoare a acestor tradiții și obiceiuri care, pe zi ce trece, revin parcă și mai mult în atenția cadrelor didactice și a elevilor. Descoperim serbări foarte frumoase ce readuc în atenție atât portul, cât și obiceiurile specifice acestei minunate perioade a anului.

PĂSTRAREA MAGIEI CRĂCIUNULUI

Prof. ing. Vlad Gheorghina

Colegiul Tehnologic de Industrie Alimentară Arad, jud. Arad

Moș Crăciunul meu era discret și bun precum un duh, asta încerc, cu fiecare an, să insuflu copiilor mei de acasă, de la clasă și nu numai. Astăzi este obositor de gălăgios și strident precum un negustor de chilipiruri. Eu nu l-am văzut pe Moș Crăciun, dar nu m-am îndoit nicio clipă de existența sa, deși era discret. În copilăria mea, magia Crăciunului începea să se simtă în aer cam cu o săptămână înainte. Se precipitau lucrurile în gospodărie. Începea curățenia generală, se spălau toate, totul trebuia să fie curat, apoi începeau gătelile. Sarmalele se fierbeau cu două zile înainte, ca să prindă gust, se fierbeau răciturile, se coceau plăcintele - țin minte ce chin dulce era totuși așteptarea mesei de Ajun. Până în seara de Ajun nici prin gând nu ne dădea să ne apropiem de bunătățile din cămară și răbdarea ne era răsplătită din plin. Cu greu reușește un copil orbit de atâtea reclame luminoase, multicolore să înțeleagă răbdarea, truda și bucuria de a primi un colac, un măr sau câteva nuci.

Astăzi, acum, pregătirea „Serbării de Crăciun” ne aduce la repetiții întotdeauna împreună mai calmi, mai răbdători, mai dornici de ascultare și nu scap niciodată ocazia de a le transmite emoția bucuriei mele de atunci, când tradițiile se respectau cu sfințenie, când, copil fiind, îmi pregăteam „straița cu brână împlecită gin lână gi tăce colorile” și ne sculam cu noaptea în cap, ne adunam mai în mijlocul satului și porneam „a pizara”.

Competiția era fantastică, cine pornește mai de dimineață și bineînțeles, cine adună mai mulți colaci, iar cine reușea să primească câteva nuci, mere și un leu, doi, chiar era apreciat la bilanț, care întotdeauna se făcea la ultima casă.

- În dimineața zilei de Ajun răsuna satul de glasuri cristaline de copii:

*Bună gimineța lu' Ajun
Că-i mai bună a lu' Crăciun
Că-i cu mnei,
Cu purșiei,
Cure gazda după ei,
Cu alune,
Că-s mai bune,
Ba, cu nuci,
Că-s mai dulci!*

- La ieșirea din casă:

*Noi ieșăm gin casă afară
Dumnezău să bagă iară
Cruce-n masă,
Cruce-n casă,
Dumnezău cu dumneavoastă!
Și la anu' când vimim,
Sănătoși să vă gasâm!*

- Dacă lampa nu era aprinsă și gazda nu avea poarta deschisă:

Scoală gazdă, nu dormi

Că ce mănă puricii

Puricii ăi gi su pat

Ce mănă gi după cap...

SECȚIUNEA CULEGERE DE FOLCLOR

ELEVI CLASELE III-XII

LOCUL I

DATINI DE SĂRBĂTOARE: PENAȘII HĂRMANULUI

Culegător: Popa Timeea Andrea

Sursa: *Cătălin Milinceanu*, Hărman, jud. Brașov

Colegiul Național Economic „*Andrei Bârseanu*” Brașov, jud. Brașov

Îndrumător: Prof. *Neguț Hanelore*

Așezată în curbura Carpaților și străbătută de râul Olt, comuna Hărman ascunde o faimoasă și minunată tradiție știută numai de localnici. Obiceiul Penașilor are o vechime de peste 150 de ani și se știe că a fost adus de către doi preoți, părintele Greceanu și părintele Dogaru, fiind transmis apoi de la o generație la alta. Ritual de trecere de la adolescență la maturitate, Obiceiul Penașilor presupune îmbinarea tradiției creștine a colindatului cu cea străveche a pețitului și cu tradiția, de dată mai recentă, a marcării plecării „la oaste” printr-un moment festiv.

Recent am avut și eu onoarea de a participa la acest eveniment (deși nu locuiesc de foarte mult timp aici), datorită prietenului meu, care este penaș. Acesta mi-a povestit că, demult, grupul penașilor era alcătuit din tinerii care în anul următor se pregăteau să plece la oaste. Obiceiul s-a păstrat chiar și mai târziu, când armata nu a mai fost obligatorie, prin grija unor oameni deosebiți.

Anul acesta, grupul a fost alcătuit din 12 tineri conduși de către 2 vătafi: unul de 21 de ani, iar celălalt de 22 de ani. Ei își poartă cu mândrie căciulile negre împodobite cu doi boboci de trandafir, unul roz și celălalt roșu și cu faimoasa pană de găscă. Numărul 12 este legat, desigur, de cifra 3 – simbol important religios (ne aduce aminte și de cei 12 apostoli), dar este legat și de astrologie, simbolizând lunile anului sau zodiile, iar culorile menționate ar putea semnifica iubirea sau energia masculină, vitalitatea. Nu putem face abstracție nici de contrastul cromatic alb-negru sau alb-roșu, care ar putea reda opoziția viață-moarte (fiind pe vremuri un obicei de „cătănie”) sau opoziția spiritual-divin, uman-pasional (având legătură atât cu Sărbătorile de iarnă religioase, cât și cu hedonismul dinaintea plecării într-un mediu ostil, rigid).

După îndelungi căutări făcute de către vătafi anul acesta, au găsit cu greu tineri doritori de a duce tradiția mai departe, imediat după „recrutarea” lor punându-se pe treabă: repetând săptămâni la rând tradiționalele colinde de cătănie.

Obiceiul debutează în ziua de Sfântul Nicolae, când aceștia își pun hainele de sărbătoare, mânuși și fulare albe, iar pe cap tradiționalele căciuli negre. După ce aceștia cântă în biserică, pornesc pe străzile Hărmanului cântând unul dintre colinde, care durează 20 de minute și dând de veste că tradiția a început, apoi, seara, pe 24 decembrie (în Ajunul Crăciunului) pornesc la „zorit”. Ei intră în casele oamenilor în căutarea fetelor pregătite de

măritat, cântând, pe două voci, un colind lung, de 24 de strofe, ce vestește Nașterea Domnului. La sfârșit, după lungi zile de cântat, fiecare își alege câte o parteneră pentru a-l însoți la balul organizat din banii strânși la colindat.

Bineînțeles că încă mai este mult de muncă, dar băieții primesc ajutor și din partea noastră, a fetelor. Spre exemplu, anul acesta ne-am apucat mai întâi de treaba cea mai grea, adică de valsul cu care întâmpinăm oaspeții, apoi de restul detaliilor, ce țin de organizarea balului. După lungi zile de repetat, ne-a mai rămas doar puțin timp pentru a ne căuta hainele potrivite pentru bal. Normal că pentru noi, fetele, această treabă era foarte importantă, fiindu-ne caracteristică dorința de a arăta întotdeauna cât mai bine și de a lăsa o impresie bună! Nu i-am neglijat însă nici pe parteneri, deoarece dacă fata arată bine și băiatul trebuie să arate la fel.

Iată că, în sfârșit, pe 10 ianuarie a venit și mult așteptatul bal! Acesta s-a ținut la Căminul Cultural Hărman, situat în centrul comunei. Atmosfera a fost una foarte plăcută, toată lumea a dansat, a cântat, s-a distrat și... a băut, dar, mult așteptatul moment al serii era, desigur, anunțarea regelui și a reginei balului. După ce penășii au cântat din nou într-o formație formidabilă, iată că publicul trebuia să aleagă cel mai frumos cuplu al serii. Cine să fie? Cine să fie? Deși, repet, nu stau de mult timp în Hărman, se pare că eu împreună cu prietenul meu am reușit să îi impresionăm pe toți, fiind aleși eu regina și el regele balului 2015.

Am fost amândoi foarte mândri că munca și eforturile noastre au fost încununate de această bucurie neașteptată, motiv pentru care vom duce mai departe tradiția, atrăgând tot mai mulți tineri către grupul nostru, în ciuda faptului că mulți preferă, poate, atracțiile lumii moderne. Ceea ce este de admirat e mai ales senzația de unitate, de apartenență la o comunitate, senzație pe care mi-au creat-o chiar și mie, „nou venită” în zona lor. Le mulțumesc!

VIATA DE PENAȘ

Dulce și frumoasă e viața de penăș,

El în astă lume crește răsfățat.x2

El grijă nu are avere să-adune,

Averea lui este arma, ranița.x2

În război când pleacă

Vesel și cântând, x2

Înapoi când vine

Bând și chiuind, x2

Maică-sa îl jelește

El nici nu gândește.x2

Surorile îl plâng,

Dor de el ajung.x2

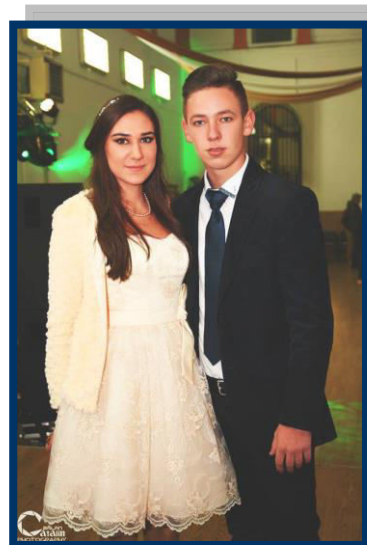
Frații lui îl caută,

Groapa i se sapă.x2

Muzica îi cântă,

Groapa i se-astupă.x2

VERȘ LA ÎNMORMÂNTARE

Culegător: Ispas Giorgia-Maria

Sursa: *Virginia Ispas*, 72 de ani

Școala Gimnazială Sâmbăta de Sus, jud. Brașov

Îndrumător: Prof. *Adina Moldovan*

Sună clopotele tare,
În Sâmbăta-i jale mare,
Că azi pleacă dintre vii
Măicuța a doi copii.

Moarte, moarte nemiloasă,
Ce-ai cotate la noi în casă?
Ah, tirană! Ah, dușmană!
Azi ne-ai făcut mare rană!

Ah, tirană și dușmană,
Că ne-ai răpit scumpa mamă!
N-ai lăsat-o să ne crească
Și pe noi să ne-ngrijească!

Ne-ai lăsat prea mici orfani,
Pân' la doisprezece ani,
Ca să înțelegem mila
Cari ne-o mănâncă țărâna!

M-am gândit la boala grea
Că îmi va scurta viața!
În mormânt, sub bolovani
La treizeci și unu de-ani!

Soțul meu, acum te las
Vărsând lacrimi pe obraz
Rămâi, dragă-ndoliat,
Cum nu este altu’-n sat!

Fiindcă ești voinic și tare,
Te las cu povară mare!
Te-am lăsat cu supărare
Și-acuma îți cer iertare!

Copilașii mei iubiți,
Și de soarte greu loviți,
Mi se rupe inima,
Da-s silită-a vă lăsa!

De tata și de bunici
S-ascultați, să fiți cuminți!
Eu vă las cu Domnul sfânt,
Măicuța pleacă-n mormânt!

Părinți și neamuri iubite
Cu inimile încernite,
Pe la mama să mai dați,
De-ai mei copii nu uitați!

Să le dați câte-o povață,
Că au lipsă în viață
De un sfat, de-o vorbă bună,
Că maica zace-n țărână!

Mătuși, unchi, cumnați, cumnate,
Neamurile mele toate,
Suflet bun și-a voastră milă
Astăzi pleacă în țărână!

Nu uitați că-n viața toată
Poate v-am greșit vreodată;
De la mic și pân’ la mare,
De la toți vă cer iertare!

Veniți toți la copârșeu
Să-mi iertați sufletul meu!
Ziceți toți, din inimioară:
„Fie-i țărâna ușoară! ”
Ziceți toți, într-un cuvânt,
Să mă ierte Domnul sfânt!

POARTA RAIULUI

Culegător: Ispas Giorgia-Maria

Sursa: Ioan Nictor

Școala Gimnazială Sâmbăta de Sus, jud. Brașov

Îndrumător: Prof. *Adina Moldovan*

Poarta Raiului, - bis
R. Bunu-i Dumnezeu
Dumbra cerului.
Cine se dumbrește?
Preasfânta Marie
Șade și tot scrie
Pe toți și i-a scrisu
Numa' pe Unu' nu,
Pe drag Fiu al Ei.
Da' Ea L-ar fi scrisu,
Dar nu L-a văzutu.
Și Ea s-a luat
Sus la Răsăritu'.
Și-n cale a-ntâlnitu
Juni colindătorii:
- Sunteți călători?
Nu cumva-ți văzutu,
Pe unde-ați trecutu,
Pe drag Fiu al meu?
- Și de L-am văzutu
Nu L-am cunoscutu.
- Lesne de-a-L cunoaște
Fețișoara Lui
Spuma laptelui;
Perișorul Lui
Spicul grâului;
Mustăcioara Lui

Pana corbului;
Ochișorii Lui
Mura câmpului
Două mure coapte,
Coapte la răcoare,
Ne-ajunse de soare;
Coapte la pământu
Ne-ajunse de vântu.

IERTĂCIUNE

CUVÂNT DE IERTARE ROSTIT LA CASA MIRESELOR

Culegător: Domide Elena

Sursa: bunicul meu, *Domide Ioan*

Școala Gimnazială „*Florian Porcius*“ Rodna, jud. Bistrița-Năsăud

Îndrumător: Prof. înv. primar *Măricuț Mărioara*

Ia-ți mireasă ziua bună
De la floarea din cunună
De la mama ta cea bună
Care bine te-a-ndemnat
Și tot bine te-a-nvățat
De-ai ajuns de măritat.
Ia-ți mireasă ziua bună
De la floarea din cunună
De la grădina cu flori
De la frați, de la surori
De la struț de viorele
De la veri și de la vere
De la struț de busuioc
De la feciorii din joc.
Să trăiești mireasă nouă
Inima ți-i ruptă-n două.
Nu plânge, nu suspina
Încă ești în casa ta.
Măierean crescut în spini
Las că-i plânge tu pe mâini
Când îi fi printre străini.
Binele de la părinți
Niciodată să nu-l uiți.
La părinți greșești o sută

Te iartă și te sărută.
La părinți greșești o mie,
Te iartă și te mângâie.
La străini greșești o dată,
Nici te uită, nici te iartă.
Plângi mireasă și suspină
Că pleci în casă străină.
Plângi mireasă, lacrimi varsă
Că te-nstrăinezi de-acasă.
Pleci la casa altuia,
Nu Ț-a fi ca la mă-ta.
De te-ar purta cu căruța,
Nu Ț-a fi ca la măicuța.

ȘEZĂTOAREA

Culegător: Florea Cristian Sebastian

Sursa: *Florea Cornelia*, Ucea de Sus, 63 ani

Colegiul Tehnic „Dr. Al. Bărbat” Victoria, jud. Brașov

Îndrumător: *Aniela Funariu*

Șezătoarea este o instituție tradițională a fetelor și a băieților, având funcție multiplă, toate izvorâte din hărnicia unui model de muncă și într-ajutorare specific Ucii de Sus, Țării Făgărașului și Țării Întregi.

Fetele și nevestele organizau șezători să le treacă timpul mai ușor seara și să aibă spor la lucru, după ce ziua întreagă s-au îndeletnicit cu alte activități casnice și gospodărești, alături de bărbații lor, de părinți sau socri.

La începutul sec. XX, la Ucea de Sus erau șezători de fete separate de șezătorile boreselor (femei măritate). Fetele mergeau în șezători după ce „scăpau” de școală și nu aveau voie mai devreme că era de învățat. Periodic, învățătorii treceau seara pe la șezători în vizită și dacă observau eleve, atenționau părinții. Dacă însă părinții unei fete intenționau să-și mărite fata, anunțau la școală.

Erau trei șezători de fete prin anul 1924, iar șezători de femei erau vreo 7-8. În anul respectiv erau, de asemenea, șezători ale mamelor cu „copchilele” lor și acasă nu li se putea împotrivi nimeni. Bătrânele mergeau la șezători laolaltă cu nevestele. Numărul șezătorilor a fluctuat de-a lungul timpului în funcție de modul de organizare, dar și de numărul participantelor deoarece prin măritatul fetelor sporea numărul unora de la unele șezători în defavoarea altora. Astfel în jurul anului 1935, pe Ulița a Rea(azi Ulița frumoasă) erau organizate trei șezători, pe Ulița Robinceilor (Bărbăteștilor) erau 2-3 șezători, pe Ulița Pandrii era o singură șezătoare, iar pe-ci-sus ieșeau toate fetele și nevestele la Ulița a Mare, orânduindu-se de la an la an câte 4 șezători. Într-o vreme, șezătorile de fete erau structurate și după vârstă: o categorie până la 17 ani și o categorie a fetelor mari.

Gazdele de șezătoare erau alese dintre familiile fără copii și fără bătrâni sau la femei singure, fiind păstrate mai mulți ani în șir. De prin anul 1950 se mergea în șezătoare și cu rândul, de la una la alta, și, mai târziu, șezătorile fetelor s-au împreunat cu cele ale nevestelor.

Se organizau șezătorile pe uliță și după criteriul vecinătății, dar erau situații când fete de pe uliță mergeau în șezătoarea de pe altă uliță sau mergeau neveste tinere în șezătorile în care au fost pește, fiind la părinți. Nu se chema (invita) la șezătoare. Cetașele mergeau la gazda stabilită cu mult timp înainte, încât fetele își aveau gazdele lor, iar femeile pe ale lor, de la început până la încheierea sezonului dintr-un an.

Gazdele de șezătoare cunoșteau îndeaproape prin participare toate datinile acumulate de-a lungul a cine știe câte secole sau milenii cu privire la instituție. Îndeosebi gazdele șezătorilor de fete erau destul de autoritare, erau și cumsecade, apropiate, dar atente și corecte, purtând de grijă fetelor deoarece în fiecare seară aveau oaspeți pe drăguții unora dintre ele și pe căutătorii celorlalte.

Într-o casă a șezătorii încăpeau câte 30 de participante, ele numărându-se, de exemplu, de la numărul 1 de casă până la casa de șezătoare după care se continua numărătoarea pentru o altă gazdă.

Cetele feminine plăteau gazdelor ca și cetele de feciori, plata constând într-o măsură de cartofi, două fuioare, câte un cop de gaz și trei clăci, pentru o gazdă, sau câte două fuioare și două clăci de tors, pentru o altă gazdă, iar la o altă gazdă i se ducea câte trei, patru fuioare și le torceau în două clăci. Cele tinere îi duceau gazdei fuioarele hehelate dacă se învoiau, bătrânele, însă, le duceau netrase la hehelă. În afară de fuioare, se mai ofereau gazdelor și câte patru caieri de stupă, dintre care unele erau duse direct de la frângător. Când se organizau clăcile pentru gazdă, beneficiara cinstea fetele și nevestele cu rachiu încălzit și cu câte o felie de pchită caldă, căci se pregătea cu un cuptor de pâine, fiecare dintre ele torcând până la unu noaptea. Uneori era necesar a scoate autorizație de la Primărie și pentru gazdele șezătorilor. Când era mai mult de tors începea activitatea lucrativă a cetelelor feminine „cân' lobenița era de un cop”, ceea ce calendaristic însemna luna septembrie, iar alteori în luna octombrie sau noiembrie, după ce se încheia culesul de pe câmp și se prelungea până în martie. Activitatea avea loc între orele 6 seara, după ce se întuneca, și 12 sau 1 noaptea și chiar mai târziu.

De regulă, în șezători se torcea, dar ocazional vreo participantă ștrecănea (împletea) o pereche de șosete sau un recăluț cu grabă mare sau croșeta rețe pentru ie sau pentru vreun șurț, dar și pentru cearșafuri de pat, ca o completare la tronul miresei. Ca o alternativă la muncă, cetele feminine încălzeau atmosfera în șezători, imediat ce-și făceau prezența, prin povestiri curențe cu privire la activitățile din gospodăriile lor și din case, sau cu privire la copii, cele care erau și mame, discutau, de asemenea, despre ultimele știri auzite de prin sat, despre ce fel de produse erau aduse la boltă și nu lipseau nici satirizările cu privire la unele fapte reprobabile învălmășindu-se în discuții și lucruri mai personale, unele bucurii sau chiar supărări.

În șezătorile celor mici cu mamele lor, în fiecare seară se derulau lecții cu privire la cantitatea și calitatea lucrului, atât la șezătoare, cât și la clacă, iar cele mici luau totul de la început, cu învățatul în primul rând. Școlarii din clasele mai mari își confecționau lompășe din lobenițe, având figuri antropomorfe, pe care le așezau în ferestrele caselor de șezători, producând impresie sau defilau cu ele prin întreaga așezare până moș Ene îi trimetea la culcare.

În vizită la cetele feminine își făceau prezența băieții pe la 9-10 seara, când șezătorile erau în putere. Dacă participantelor li se părea că băieții ar fi întârziat, îi „sfârâiau”, existând mai multe tipuri de sfârâituri: se pregăteau niște câlți ca o feștilă mai groasă și se turna apă într-o tupsie sau blid. Se aprindea feștila și se puneă aprinsă în apă, iar deasupra, pe fitil, se așeza un pahar și se producea un sfârâit. De fiecare dată când sfârâia feștila sub pahar, se numea care băiat era solicitat în șezătoare și pentru care fată, „până când erau numiți băieții care ne trebuiau în șezătoarea noastră”.

În alte șezători se așezau două fete aplecate, spate către spate, și răsuceau un fuior printre picioare, făcând o feștilă lungă pe care o legau de piciorul unui scaun, iar la capătul opus îi dădeau foc și spuza o aruncau în sus; fetele se strângeau roată și strigau feciorii pe nume. „După sfârâit veneau băieții grămadă și pe care nu-i chemam”. Băieții mai erau duși în șezătorile fetelor și prin „chematul cu socală”, „chematul cu roata de la socală”. Fetele și boresele învăteau roata de la socală și chemau feciorii: „U, mă! Nu tu, mă! Da cin’ mă! Cutarea, mă!” până când se numeau toți băieții care trebuiau să meargă în șezătoarea respective.

Când intrau băieții în casele șezătorilor, salutau potolit și cu mult respect, își lăsau cojoacele la un loc, dacă era iarnă, își căutau din privire drăguțele, se așezau în locurile lor, pe laite, sau pe canapeie și le luau pe genunchi. La fel procedau și ceilalți băieți, luau fetele pe genunchi, chiar dacă nu erau drăguțele lor, momente de la care se închea partea a doua a serii. După ce mai torceau un timp, băieții „scoteau fetele în tindă” luându-se furcile, iar fetele mergeau după furci să și le răscumpere cu un sărutat.

Se mai obișnuia ca feciorii să facă „pat”. Puneau cojoacele jos, pe podile, se așeza un băiat pe cojoc și se acoperea cu un alt cojoc, apoi își invitau o fată la sărutat. În continuare, băiatul respectiv pleca și fata își invita un băiat și jocul de societate se repeta de câteva ori cu alți băieți și alte fete. Băieții mai organizau și un alt joc comunitar „fântâna”: tot jos, ca în felul patului, dar putea să aibă loc un sărutat sau două, trei, după câți metri erau anunțați de către cel sau cea în cauză care se afla căzut sau căzută în fântână. Se mai jucau fetele și nevestele în cerc feminin închis „trânta franceză” și „ariciul”, jocuri din șezători cu funcții de inițiere la vârste premaritale, dar și cu privire la fortificarea și întărirea fiecărei participante. Până când se întâlneau cetele de feciori, în ziua de Sf. Nicolae, băieții „făceau și o țară de joc în șezători”, ziceau unul din fluier, iar ceilalți jucau și interpretau strigături, iar alteori cântau și din gură unii și jucau ceilalți, după care se schimbau.

De la întâlnirea celor două cete, băieții mergeau în șezători cu bandele. Și înainte de joc și după, participantele, singure sau împreună cu băieții, cântau doine din lirica locală, de dragoste, de joc, însoțite cu strigături, chiar dacă nu jucau: „din gură ziceau și din mâini hărniceau”.

Uneori, băieții plecau mai devreme și se continua activitatea serii respective în cerc feminin. Alteori, rămâneau și băieții până la sfârșitul programului și conduceau fetele acasă, mai discutând și la porțițe. Bărbații care aveau nevestele la șezători mergeau și le luau acasă. Toți și toate ieșeau odată pornind spre case în grupuri.

Erau însă unele seri când se organizau mici petreceri cu mâncare și băutură. Fiecare participantă ducea în șezătoare pâine, slănină, cârnați și carne prăjită din borcane, ceapă și rachiu, iar altădată sarmale, scoverzi și alte gustări. În zile de post, își duceau pâine, ulei de sămburi și ceapă. La asemenea petreceri erau prezenți și băieții cu muzicanții de la cete,

intercalându-se jocul în partea a doua a serii. Într-o zi de miercuri sau joi, după Crăciun, din toate cele 11 șezători, se pornea o mascaradă a „budihailor” pe ulițele așezării, prin șezători, cât și la cetele de feciori, reprezentând perpetuarea unui străvechi și puternic cult al strămoșilor. În ziua respectivă, se organiza un program mai cuprinzător la toate șezătorile, unde se petrecea un cerc feminin închis, până către 10 seara. Câteva fete compuneau pe loc versurile necesare la chiuitul băieților, melodia rămânând aceeași de la an la an. Și porneau cetele feminine să ziurească cele două cete de feciori la gazdele lor. Ziuritul avea loc la ușă, în ordinea sosirii. După ziuritul unei cete feminine, colindătoarele erau poftite în casă, cu ceremoniale de moment. Vice-judele servea cu rachiu încălzit pe fiecare colindătoare, pe urmă muzicanții cântau de joc și se pornea la jucat cu o *purtată, urma românească și apoi hațegana*. După acest scurt program, judele invita una sau două participante în celariul cu colaci și fetele alegeau pentru ceata lor pe cel mai frumos și mai mare colac, după care mulțumeau și se retrăgeau, invitând băieții să le întoarcă vizita, iar ele se deplasau la gazda celeilalte cete de feciori după care se reîntorceau la gazda șezătorii lor și petreceau în continuare în cerc feminin închis. Până către 12 noaptea își încheiau mascarada și moșii și babele, mirii și miresele, țiganii și țigăncile și alte măști antropomorfe. După această oră, toate cetele feminine se găseau la gazdele lor cu mesele festive întinse în așteptarea băieților.

După activitatea de ziurit a cetelor de feciori de către cetele feminine, băieții, însoțiți de cele două bande porneau pe rând la toate șezătorile să colinde cetele feminine, petreceau, jucau și către sfârșitul acestei activități de noapte, unii drăguți ai fetelor rămâneau, iar alții se întorceau la cetele feminine unde le erau drăguțele, mai petreceau puțin și, către ziuă, grupuri, grupuri, plecau spre casele lor.

Către sfârșitul sezonului de șezători, în luna martie, avea loc o ultimă petrecere în toate șezătorile, dar la date diferite. La această petrecere erau prezenți o singură dată și bărbații femeilor din ceata feminină respectivă.

În general, bărbații căsătoriți nu agreau grupările tineretului din șezători, deoarece ei cunoșteau activitățile lucrative și de petrecere din perioada premaritală a lor înșiși. Ei preferau, după ce-și încheiau lucrările în gospodărie, la animale, să se întâlnească într-un loc ce le aparținea aproape cu desăvârșire: cârciuma. Uneori o seară întreagă rămâneau lângă un părțâon de rachiu sau lângă o sticlă cu vin, punând la cale programele comunitarizatoare în legătură cu lucrările agricole din anul următor, rumegau știri de prin gazete, unii planificau să se încuscrească și aveau și alte discuții, planuri și planificări. Petrecerea de la ultima șezătoare din sezonul respectiv se numea în Țara Făgărașului *Pomeana Șezătorii*. La această seară, *mai puțin lucrativă*, se petrecea cu preparate culinare alese, tradiționale, cu băutură și joc, și cu intercalări de interpretări corale de moment.

După puține zile, șezătorile luau sfârșit, participantele grăbindu-se să pună războaiele de țesut pânza, să o țeasă și să o albească, să o înflorească la vale.

BANDA LUI JIANU

Culegător: Budacă Sabina, clasa a IV-a

Sursa: *Romică Aenăchioaie*

Școala Primară nr. 3 „Miron Costin” Vlăsinești, jud. Botoșani

Îndrumător: Prof. înv. primar *Liliana Budacă*

Personaje:

haiducii: Lache, Danalache, Codreanu, Jianu; ciobanul, căpitanul, sergentul, Doina (soția lui Jianu), burghezul și baba.

HAIDUCUL LACHE:

- Stau pe loc și mă gândesc
Pe ce cale să pornesc,
Frații mei să mi-i găsesc,
C-am avut 305,
Toți erau haiduci voinici;
Ei în codru când intrau,
Praful și pulbere făceau.
Ah! Că amărât mai sunt
Și de bandă sunt pierdut.
Dar, cu ajutorul lui Dumnezeu
Voi găsi banda și eu.

DANALACHE:

- Dar tu cine ești, de mi te jelești?

LACHE:

- Eu sunt haiducul Lache.

DANALACHE:

- Hai noroc, măi frate!
Eu îs haiducul Danalache.

CODREANU:

Codrule cu frunza deasă,
Am venit la tine-acasă.
Și-am lăsat casa pustie
Și nevasta-n văduvie.

LACHE:

- Măi Codrene - chică lată
Și la brâu cu iatagane,
Fulgerul din cer când cade
Tu-mi ești frate cu Satana?

CODREANU:

- Ce ne pasă de-ntâmplare?
N-avem pe altul mai mare,
Pe Jian la vreme grea?

LACHE:

- Pe Jian?

CODREANU:

- Da, pe Jian! L-am văzut
Printre poteci însoțit
De doi haiduci
De-or fi doi, de-or fi mai mulți,
Noi cu ei vom fi uniți.
Ia, se aud crengile trosnind
Și frunzele foșnind
Iată-l pe Jianu
Că vine însoțit de-a lui soție.

JIANU:

- De la mama am supt lapte,
Lapte dulce românesc
Și-am crescut acum mare
Și port nume haiducesc.
Da' bună vreme, frați haiduci!

LACHE, DANALACHE, CODREANU:

- Bună, măi Jiene!

JIANU:

- N-ați văzut potera pe-aici?

CODREANU:

- N-am văzut-o, dragă Jiene.
Căci dacă o vedeam, zău,
Cu moartea se-ntâlnea!
Vezi această flintă?
Pentru capul ei era gătită,
De-i dădeam cu acest buzdugan
Până capu' îi fărnam.

JIANU:

- Bravo, bravo, frați haiduci!
Îmi pare bine că vă țin în jurământ
Depus în creștetul muntelui
Pe ascuțitul săbiilor
Și în desişul codrilor.

TOȚI: (cântă)

Și iar verde maghiran,
A sosit acum Jian
Și s-a dus vestea prin țară
Că el pradă, nu omoară.

CIOBANUL:

- Bună vreme, măi Jiene!

JIANU:

- Bună, măi ciobene!

CIOBANUL:

- Nu m-ați primi și pe mine
În banda voastră haiducească?
Că nu de multișor
Mi-a venit un gândișor
Să-mi las bâta ciobănească
Să iau flinta haiducească.

JIANU:

- Noi în bandă te vom primi
Dacă tu vei jura că banda
Noastră n-o vei trăda.

CIOBANUL:

- Jur pe turma mea de oi
Și pe bățul ciobănesc
Că eu banda n-o trădez!

JIANU:

- Ai să fii și tu voinic
Să nu-ți pese de nimic.

CIOBANUL:

- Dă acu', acu' la mine
Ca să fiu voinic ca tine!

TOȚI (cântă):

Și iar verde lemn pârlit
Banda noastră s-a mărit
C-un tânăr haiduc voinic!

CIOBANUL:

Jiene, și acum dă-mi voie
Să-mi cânt cântecul
Ce mi-i drag ca sufletul.

JIANU:

- Cântă-l, măi ciobene!

CIOBANUL (cântă):

- M-o dat tata cioban-slugă
Mi-o dat cață, mi-o dat glugă,
Mi-o dat oile-ntr-o seară
Să le duc la pășuneală;
Lupii-n goană mi-o luară,
Toată turma mi-o sfărâmară;
Numai capra-mi rămăsese
Și în codru se dusesese.
Dar stând 'șa în pribegie,
Îmi vine-un dor de haiducie,

Să las bâta ciobănească
Să iau flinta haiducească.

TOȚI HAIDUCII:

Măi ciobane, ciobănaș,
Măi ciobene, măi,
Tu de oi să mi te lași,
Măi ciobene, măi,
Că oile-s sperioase
Măi ciobene, măi,
Fug în codru și te lasă
Ciobănașule!
Prin lăstari și iarbă verde,
Măi ciobane, măi,
Unde pasul ți se pierde
Măi ciobane, măi,
Azi o oaie, mi-ține alta
Măi ciobane, măi,
Pân' la urmă toată turma
Ciobănașule!

LACHE:

- Ar fi bine să ne odihnim puțin!

DANALACHE:

- Ar fi bine să ne încălzim puțin!

CODREANU:

- Ba nu, că focul ne trădează
Mai bine bem un pahar de vin
În cinstea noului haiduc.

JIANU:

- Toarnă tu, Doină, și bea tu, Codrene,
Și cercetează împrejurimile.

CODREANU:

- Hai noroc, și vivat!
Să trăiască toți cei ce trăiesc în această casă!
Tare, tare-i greu stăpâne,
Că ne urmăresc păgânii
Și ne urmăresc mereu,
De ne-or prinde, ne-o fi greu.

JIANU:

- Nu vă temeți, frații mei!
Maica, când mă legăna,
Din guriță-așa-mi zicea:
„Crești Jiene, înalt, voinic,
Să nu-ți pese de nimic!
Nu vă temeți frații mei,

Că ne vom lupta cu ei;
Chiar și banii de-i vom da,
Tot cu viață vom scăpa;
Numai armele nu dați,
...poterașii mi-i speriați.

CĂPITANUL:

- Măi tinere înarmat
Și la brâu cu paloș lat,
Spune-mi pe unde ai intrat
De-mi ții haiducii la sfat?
Spune-mi mie cine ești,
Că pe loc te nimicesc!

JIANU:

- Eu sunt Jian îngrozitor
Și pe loc eu fac omor!
Omor liftele păgâne
Că ne lasă fără pâine!
Și cu ajutorul lui Dumnezeu,
Voi zdrobi și capul tău!
Dar tu cine ești
Chiar și banii de-i vom da,
Tot cu viața vom scăpa;
Numai armele nu dați
...Poterașii-i speriați.

CĂPITANUL:

- Eu sunt căpitan-jandarm
În armata a doua
Și-al dracului cât nouă!
- Dar tu, Doină, frumușică,
Și cu ochi de rândunică,
Spune-mi cine ești
Și pe-aicea ce păzești?

JIANU:

- Căpitane, nu ai voie să-mi ispitești
A mea soție
În furia în care mă găsesc
Îmi vine-n gând capul să-ți zdrobesc!

CĂPITANUL:

- În armată când ai intrat,
Pe steagul țării ai jurat;
Iar acum să tai capu' acestui hoț!
În lanțuri să-l văd legat
Și în temniță-aruncat!

JIANU:

- Eu în codru sunt născut
Și-ncă nu mă dau bătut!

SERGEANTUL:

- Jiene, predă-te de gustul tău,
Dar nu vrei să fii zdrobit
Și de gloanțe ciuruit!

JIANU, DOINA (cântă):

- Ah! Mamă-ndurerarată,
Sunt fiul tău dorit;
Azi vino de vezi, maică,
Cum zac eu chinuit.
Cum lanțuri mă sugrumă
Și temnița-i adâncă
Și dorul de-a mea mamă
Grozav mă mai frământă.

TOȚI (cântă):

Vine un burghez călare
Jiene, Jiene,
Ca să-ți pun-o întrebare
Jiene, Jiene,
S-o ducă la mumă-sa
Jiene, Jiene,

BURGHEZUL:

- Bună vreme, măi Jiene!

JIENE:

- Bună, măi burghezule!

BURGHEZUL:

- Eu mergând pe acea vale
Și trecând pe-acea cărare
Am auzit că ai căzut în lanțuri grele;
Și știind că ai nevestă frumoasă
Și cu ochi de rândunică,
Am venit să mi-te-ntreb:
De vânzare ți-i nevasta?

JIANU:

- De vânzare!

BURGHEZUL:

- Și cât ceri pe dânsa?

JIANU:

- Șapte mii bătute
Și restu' mărunte.

DOINA:

- Ardă-ți-ar focul curțile

Spânzura-te-ar slugile
Burghezule, burghezule!

BABA:

- Măi tinere scârbit,
Spune-i babei ce-ai pățit?
Spune-i babei ce te doare
Ai căzut în lanțuri oare?

JIANU:

- Eu de gazdă sunt trădat
Și de poteră legat
Și tare, tare mult aș da
Numai să pot scăpa.

BABA:

- Dă la baba 2-3 lei
Baba-ți spune tot ce vrei,
Dă la baba 2-3-4
Baba-ți spune și pe dracu'.

JIANU:

- Bagă mâna-ntre pistoale
Vei găsi o pungă mare
Plină cu poli și parale;
Banii să mi-i luați
Armele mi le lăsați;
Cu ele eu mă hrănesc
Pe săraci îi ocrotesc
Măi tinere sergent,
Știi ce m-am gândit?
Să vă dau o pungă mare
Plină cu poli și parale,
Numai să fiu scăpat
Și din lanțuri dezlegat.

SERGEANTUL:

- Să trăiți domn' căpitan!
I-auziți ce spune-acest Jian:
Că ne dă o pungă mare
Plină cu poli și parale
Numai să fie scăpat
Și din lanțuri dezlegat.

CĂPITANUL:

- Dar acum sunteți scăpați
Și din lanțuri dezlegați
Toți cu noi mâna să dați.

TOTI:

Și-a scăpat Jianu nostru

Vai de cei de prin oraș
Tremurând în pieptul nostru
Inimilor inimași
Hi, ha și-o lalea,
C-a scăpat Jianu, ia
Viclenie, vezi, vânzare,
Că Jianu a scăpat,
Noi plângem cu întristare
Și el vesel a scăpat
Hi, ha și-o lalea,
C-a scăpat Jianu, ia.

JIANU:

- Măi burghezule-ngâmfat,
Spune-mi cum de-ai cutezat
...Nevasta mi-ai cumpărat...?
Tu nu ai știut oare
Că eu am bani să te îmbrac
Din cap până-n picioare?

BURGHEZUL:

- Ia ascultă, măi Jiene:
Eu când eram la patria română,
Eram mare marțafoi
Îl aveam pe Tache și pe Mache
La buzunar.

JIANU:

- Dar tu hârcă bătrână
Ce pe gură n-ai fost stăpână
Spune-mi cum de te-ai cutezat
Și banii mi i-ai luat?

BABA:

- Na-ți banii, n-ai nimic cu casa mea!

CODREANU:

- Măi fraților, noi, decât să ne certăm
Mai bine muzica să cânte
Și noi mulți ani să urăm.

TOȚI:

Ura! Ura!
Trei măciuci și-un buzdugan
Un sergent și-un căpitan
Un burghez și-un căpitan
Un burghez și un jidan
Asta-i banda lui Jian
Hai, Leliță, sus pe deal
C-a sosit al tău Jian

Cu pistoalele-narmat
Și la brâu cu paloș lat
La bufet, la noi în sat
Toate halbele s-au spart
Nu sunt halbe, nici pahare
Nici țigări naturale.

STRIGĂTURI

Culegător: Caucă Narcisa

Sursă: *strigături din Sinteia Mică*, jud. Arad

Școala Gimnazială Olari, jud. Arad

Îndrumător: *Leucuța Lavinia-Sorina*

Strigăturile sau chiuiturile sunt o formă de creație populară pe care am putea foarte bine să o numim minoră. Din zona erosului vin două. Prima o rostește tânăra, într-o notă glumeață, dar și satirică, și îi este adresată badelui, care, pesemne, și-a luat nasul la purtare, „îmbărbătându-se” cu ideea farmecului și a frumuseții sale:

Nu fi bade – așa fălos,
Că nu ești deloc frumos.
Că ai mersu-mpiedicat,
Și ți-e nasul borcănat!

Cea de-a doua, poate fi rostită de băieți sau de fete deopotrivă sau chiar de adulții cărora, după o perioadă de conviețuit cu „Urâtul”, li s-a cam acrit:

Decât cu omul urât,
Mai bine oi mânca fân.
Că de fân m-oi sătura,
De urât până-i lumea.

Strigătura are întotdeauna un mesaj moralizator, o pildă, fapt care o apropie de fabulă. Acestea elogiau frumusețea, hărnicia și înfierau lenea. Iată două din județul nostru (Arad):

Mândra mea s-o betejit, și-asta-i fata jucăușă
Din spălatul unui blid. Dă gunoiul până-n ușă
De spală lingurile pe sub masă, după pat,
O prindeau frigurile. De trei luni n-ai măturat!

În aceeași idee, a lenei - cucoană mare - își strigau bucuria pe care au realizat-o măritându-și fata, pesemne, o „piatră de moară” în casă, deplângându-l pe tânărul care s-a „încălțat” cu o astfel de „pacoste”:

Haide, bobo, să jucăm,
Că fata ne-o mărităm,
Ferice de noi c-am dat-o,
Vai ș-amar de cel ce-a luat-o!

Nu lipsește nici strigătura flăcăiască, cea în care tânărul se laudă, se grozăvește cu vitejia, cu vrednicia, cu îndrăzneala lui:

Io-s ficiorul pădurii
Și nu m-or mânca lupii.
Lupii mănă oi și boi
Nu mănă feciori ca noi.

Și în final, cea mai obișnuită și plăcută formă de strigătură:

Cine nu știe a striga
Mai bine n-ar mai juca!
Că jocul fără strigat
E ca grâul scuturat.

STRIGĂTURI LA NUNTĂ

Culegător: Andreea-Antonia Miclea

Sursa: *Silvia Neagu*, 74 de ani și *Comșa Viorica*, 71 de ani

Școala Gimnazială Sâmbăta de Sus, jud. Brașov

Îndrumător: Prof. *Adina Moldovan*

Mireasă, drăguții tăi,
Fă-ți o batistă din ei
Și te șterge pe la gură,
Să le dai mulțămitură,
Că te-or strâns și te-or pupat
Până-acum, la măritat!
U, iu, iu!

Suie-mă, Doamne, la cer
Pe-o foiță de chiper
Să-mi dau drumu' printre stele
La cureaua badii mele,
Ca să scutur zalili,
Să moară dușmancili!
Numa' una de-ar muri,
Năcăjită n-aș mai hi,
Numa' una de-ar crepa,
Năcăjită n-aș mai sta!
U, iu, iu!

Așa zice dușmana
Că nu-mi pui cârpa ca ea.
Eu mi-o pui și rău, și bine

Badiul ei la mine vine,
Că la ea pipă țâgări,
La min' vine-n toate sări;
Că la ea pipă tăbac,
La mine vine cu drag!
U, iu, iu!

Mirele, cât o junit,
Cu multe fete-o vorghit.
Când o fost la însurat,
Tot pe-a lui mândră și-o luat,
Că s-o gândit la păcat,
Că prea mult s-o sărutat.
U, iu, iu!

Să trăiască domnii nuni,
Că-s frumoși ca doi peuni!
Să mai poată cununa
Zece perechi ca asta,
Să cunune, să boteze
Și pe noi să ne distreze!
U, iu, iu!

De la primărie-n sus
Trei altoi cu mere-am pus:
Într-una mere, într-una pere
Și-ntr-una buzele mele,
Înt-una mere, într-una nuci
Și-ntr-una buzele dulci.
Cine-i harnic, le sărută,
Cine nu, stă și se uită!
U, iu, iu!

COLINDE TRADIȚIONALE

ÎN ORASUL VIFLAIM

Culegător: Miclea Andreea-Antonia

Sursa: Pr. *Marcel Ivașcu*

Școala Gimnazială Sâmbăta de Sus, jud. Brașov

Îndrumător: Prof. *Adina Moldovan*

În orașul Viflaim,
Veniți toți ca să-L vedem,
Că nouă ni s-a născut
Domnul Sfânt fără-nceput.
’esta-i ceea ce demult
Oamenii au prorocit
Că se va naște Mesia,
Din Fecioara Maria!
Din sămânța lui Iosif
Și din roada lui Avraam,
Mântuirea lui Adam.
Pe tronul lui David crai,
S-a-nălțat din vița lui.
Trei crai ai pământului,
Venind la-nchinarea Lui,
Aduc daruri Domnului:
Aur, smirnă și tămâie
Și mai multă bucurie.
Unul din Sfânta Troiță,
S-a-nălțat din Fecioriță!
Feciorița lui cânta,
Că S-a născut Mesia!
În ieslea dobitoacelor,
Din mila oamenilor!
Culcă-Te, Crai îngeresc,
Împărate pământesc!
Culcă-Te pe fân uscat,
De scutece înfășat,
De îngeri înconjurat.

De-ți pofti și-alți cântători,
Vor veni și-acești păstori
Cu prea frumoase glasuri.
Vor veni și vor cânta,
Slavă-n sus vor ridica,

Slavă-n sus Lui Dumnezeu,
Pe pământ pace să fie,
Între oameni, bucurie
Și de-acum până-n vecie
Mila Domnului să fie!

CAPRA DE ANUL NOU

Culegător: Tudor Georgiana

Sursa: Stan Sidonia, Constanța

Școala Gimnazială nr.14 Constanța, jud. Constanța

Îndrumător: Prof. înv. primar Adam Elena

Ța, ța, ța, căprița mea,
Dar diseară ce-om mânca?
Om mânca ce s-o-ntâmpla,
Și te-oi vinde-n Sadova.
Și-i mânca cât îi mânca
Până burta ți-o crăpa.
Ța, căprița de la munte
Cu steluța albă-n frunte.
Ța, ța, ța, căprița, ța!
Sai în sus și nu mai sta.
Unde joacă căprița,
Clocotește Moldova.
Clocotește și tot geme,
De opinci și de obiele,
De hurmuz și de mărgele,
Și de fete frumoșele.
Ța, ța, ța, căprița, ța!
Sai în sus și nu mai sta.
Țapul meu din Spania
L-am adus cu sania.
Și-am să-l vând în Joia mare,
Pentru-o oală de sarmale.
Și-un butoi ca din povești,
Cu vin alb de Odobești.
Foaie verde foi negară,
Ia poștește capr-afară!
C-ai jucat destul în casă,
Și-ai primit o pungă grasă.

Ța, ța, ța, căprița, ța!
Uite lupu-n urma ta!
Nu te temi că te-a mânca?
Măi muiere, măi femeie!
Capra noastră stă să pieie!
I-am dat paie, n-a mâncat.
I-am dat fân, o lepădat.
Capra noastră cea fudulă
A-nghițit o barabulă.
Barabulă cafenie,
Capra noastră are râie.
Și m-am dus la farmacie,
Ca să-i cumpăr alifie.
Alifie n-am găsit,
Capra noastră a murit.

TRADIȚII LA DRĂGUȘ - CĂRĂRUIE

Culegător: Răfoi Carmen Eliza

Sursa: *Codrea Elena*, Drăguș, jud. Brașov
Colegiul Național „Unirea” Brașov, jud. Brașov
Îndrumător: *Horjea Claudiu*

Cărăruie, cărăruie,
Care la munte se suie.
Suie-ncet și suie bine,
Și mă suie și pe mine.

Stejărel frunză mărunță,
Păsările-n tine cântă.
Vin mândrele și le-ascultă,
Cărăruie, cărăruie.

De-ar veni și mândra mea,
Să-ți asculte pasărea.
Pasărea ei din fetie,
Și-a badiului din junie.

MIORIȚA

Culegător: Moldovan Maria

Sursa: Baladă populară preluată de la vecinul meu, *Cornel Filip Domide*
Școala Gimnazială „*Florian Porcius*” Rodna, jud. Bistrița-Năsăud

Îndrumător: Prof. înv. primar *Măricuț Mărioara*

Ce s-aude-n sat la noi?
Fluieraș mândru de oi.
Dar la ele, cine șăde?
Șăd vreo opt păcurărași,
Numa' unu-i străinaș.
Pe străin îl tot mânără,
Oile de le-nturnară.
Până oile-nturna,
Ceilalți legea-i făcea.
Pe străin să îl omoare
Cu securi și cu topoară
Și cu bolovani de moară.
Dară el cum a aflat,
Din gură a cuvântat:
Dacă voi mă omorâți,
Pe mine mă îngropați
În strunguța mieilor,
În staulul oilor,
Fluierașul de argint,
Să mi-l puneți la mormânt.
Și fluierașul de soc,
Să mi-l puneți la mijloc,
Iar la cap în loc de cruce,
Să-mi puneți fluieraș dulce.
Și vântul când va sufla,
Fluierașul va cânta.
Oile toate s-or strânge,
Pe mine ele m-or plânge.
Oile cele bălăi,
Mândru m-or plânge pe văi,
Oile cele cornute,
Mândru m-or plânge pe munte.
Iar oile ochesele,
M-or plânge cu mare jăle.

DESCÂNTECUL DE DEOCHI

Culegător: Iacob Adrian

Sursa: *Butaciu Anica* din localitatea Salva, jud. Bistrița-Năsăud, 47 ani

Colegiul Tehnic „*Infoel*” Bistrița, jud. Bistrița-Năsăud

Îndrumător: Prof. *Rusu Cristina*

Descântecul de deochi era foarte răspândit în trecut în satele județului Bistrița-Năsăud, în prezent fiind practicat cu totul izolat atunci când o persoană se simte rău și se crede că aceasta a fost deocheată. Se crede că cea mai mare putere de deochi o au oamenii cu ochii albaștri, în timp ce oamenii cu ochi de alte culori au putere de deochi mai redusă.

De descântat se ocupă o femeie, neapărat măritată sau văduvă, care ia o cană, merge cu ea la râu, ia apă din râu de 3 ori și o aruncă pe râu în jos, iar a patra oară umple cana și vine cu ea în casă. În timpul deplasării la râu și la întoarcere, femeia nu are voie să vorbească cu nimeni, nici măcar să răspundă la salut. Ajunsă în casă, femeia ia cu ajutorul cuțitului 9 cărbuni din foc și îi aruncă în cana plină cu apă, numărându-i invers, de la 9 la 1. Apoi rostește descântecul propriu-zis, timp în care face cruci cu cuțitul în cana cu apă și cu cărbuni:

„Sfântă Maria,
Sfântă Fecioară
Cine l-o deochiat pe X
De l-o deochiat
Bărbat curat, necurat,
Cu ochii de vârcolac,
Cu gura de lup turbat,
Crepe-i capul ca păsatul,
Ardă-i părul ca fuiorul,
Crepe-i-se vinele,
Verse-i-se sângele,
Să se mire lumea și țara
Cât îi de ocitori și pocitori.
De l-o deochiat
Văduvă grasă,
Fată frumoasă,
Femeie albenească,
Femeie cu ochi negri
Femeie cu ochi căprui
Femeie cu ochi albi,
Femeie cu ochi verzi,
Cu ochii de vârcolac,
Cu gura de lup turbat,
Crepe-i capul ca păsatul,
Ardă-i părul ca fuiorul,
Crepe-i-se vinele,
Verse-i-se sângele,

Să se mire lumea și țara
Cât îi de ocitoare și pocitoare.
De l-o deochiat
Copil pricepător, nepricepător,
Crepe-i capul ca păsatul,
Ardă-i părul ca fuiorul,
Crepe-i-se vinele,
Verse-i-se sângele,
Să se mire lumea și țara
Cât îi de ocitori și pocitori.“

Dacă după descântec, cărbunii se lasă pe fundul cării, înseamnă că persoana care se simte rău a fost deochiată. Aceasta trebuie să bea o înghițitură mare din apa în care s-a descântat, apoi femeia care a descântat ia apă descântată și îi face o cruce pe frunte, după care aruncă apa cu cărbuni pe ușorul ușii sau pe un câine sănătos și rostește următoarele:

„Leacul de la mine
Și de la Sfânta Maică Preacurată să fie,
Ce-i pe om să fie pe câine
Și ce-i pe câine să fie pe om”.

URSUL

Culegător: Fugaciu Ana Maria

Sursa: *Fugaciu Victoria*, sat Secășel, jud. Alba

Colegiul Economic „*Dionisie Pop Marțian*“ Alba Iulia, jud. Alba

Îndrumător: Prof. *Beca Felicia*

„Trăiască întreaga familie...!
Frunză verde de mohor,
Bună seara, tuturor,
Doamnelor și domnilor!
Na, na, na, Martine, na!
Iaca vin și iacă vin
Călare pe Moș Martin,
Cât călare, cât pe jos,
Bine că sunt sănătos!
Na, na, na, Martine, na!
Ursul meu din Valea Seacă,
Unde urșii aprig joacă;
La vatra cu trei cărbuni
Își fac urșii-nchinăciuni.
Na, na, na, Martine, na!
Și strigă la vânător:

- Nu mă împușca să mor!
Na, na, na, Martine, na!
Că de când nu te-am văzut,
Mare urs te-ai mai făcut,
Mare și morocănos,
Dar nu ai niciun folos!
Na, na, na, Martine, na!
Suie ursul pe ciomag,
Ca fasolea pe harag;
Saltă ursul mărunțel,
Ca frunza de pătrunjel.
Na, na, na, Martine, na!
Hopuri, hopuri, hopurile,
La mulți ani cu viorele!
Hopuri, hopuri, hopurate,
La mulți ani cu sănătate!“

LOCUL II

COLINDĂ PENTRU FETE

Culegător: Andreiaș Alessia

Sursa: *Ioan Nistor*

Școala Gimnazială Sâmbăta de Sus, jud. Brașov

Îndrumător: Prof. *Adina Moldovan*

Seamănă... viorele,
Cunună de vinețele
Și le dă cam răricele.
Și le udă-a treia zi,
Cunună de vinețele,
A treia zi, duminica.
Sare-n grădinuță,
Cunună de vinețele,
Rupe flori din toate flori,
Rupe floarea crinului,
Cunună de vinețele,
Crinului bujorului.
Și-mpletește-o văstruliță,
Cunună de vinețele,
Văstruliță, cununea.
Cunună-s-ar cu dânsa!
ZIUA DE AZI LA MULȚI ANI !

PLUGUȘORUL

Culegător: Bălan Elena

Sursa: *Bălan Maria*

Școala Gimnazială nr.14 Constanța, jud. Constanța

Îndrumător: Prof. înv. primar *Adam Elena*

Aho, aho, copii și frați
Stați puțin și ne-ascuțați
C-am venit cu plugușorul
Că așa ne-a mânat dorul.
Iată, anul s-a sfârșit,
A crescut și-a-mbătrânit,
A fost bun sau a fost rău
Știe numai Dumnezeu
Ia sunați din zurgălăi!
Hăi, hăi!!

Măi flăcăi, urați de bine
Pentru anul care vine,
Pentru pace, pentru pâine,
Pentru ziua cea de mâine.
Pentru copii sănătoși,
Cuminți tare și frumoși,
Pentru bani și sănătate,
Să avem cu toți de toate.
Scuturați din zurgălăi
Și plesniți din bice, măi!
Hăi, hăi!!!

Dragă mamă, dragă tată,
După datini de-altă dată
Azi v-aduc urări de bine
Pentru anul care vine.
Să trăiți și să munciți
Sănătoși și fericiți,
Tot la fel să mă iubiți,
Tot la fel de dragi să-mi fiți!
Ia mai mânați, măi flăcăi!
Hăi, hăi!!!

Aho, aho,
Părinți, bunici,
Ascultați ce zic aici:

Am venit la colindat
Și-avem multe de urat
Stăm aici, cu mic, cu mare,
Să vă face o urare
Fericire, sănătate,
De iubire s-aveți parte!
Lângă brad, pe lângă foc,
Să vă umple de noroc!
Ia mai mânați, măi flăcăi!
Hăi, hăi!!!

Aho, aho copii și frați,
Stați puțin și ne-ascultați
Venim astăzi cu uratul,
Cu sorcova și semănatul!
Ia mai mânați, măi flăcăi
Să se audă-n munți și văi!
Hăi! Hăi!

Vă urăm ca noul an
Să vă-aducă saci de bani
Să vă bucurați de ei
Să ne creșteți măricei!
Zurgălăi și clopoței
Mânați, măi!
Hăi! Hăi!

Și-nainte de plecare
Mai avem înc-o urare,
Anul Nou ce-acuma vine
Să vă-aducă numai bine!
Bucurii și sănătate!
Mult noroc și spor în toate!
La mulți ani noi vă dorim
Plugușorul îl oprim!
Hăi! Hăi!

ROATA ÎN FLĂCĂRI

STRIGĂTURĂ

Culegător: Titilincu Traian

Sursa: Strigături din comuna Șinca Nouă

Colegiul Național de Informatică „Grigore Moisil” Brașov, jud. Brașov

Îndrumător: Prof. Constantin Mădălina

La acest eveniment se strâng două găști de băieți, unii pe un deal, iar ceilalți pe altul și încep să strige:

Gașca 1: - Băi, ficiori, băă!

Gașca 2: - Ce-i băă?

Gașca 1: - Fată laudată, ce se ține înscoconată, o rămas nemăritată mă!

Gașca 2: - Di ce, băă?

Gașca 1: - Ți cu cioareci nu-ndrăznește! Ți cu nădragi nu sosește!

Gașca 2: - Până la anu' om vedea ! Poate fata s-o mărita și roată nu i-om mai da!

Gașca 1: - No ia, ia, mă! Or da alții altădată, la o altă fată!

Gașca 2: - No bine, băă!

STRIGĂTURI ȘI CÂNTECE DIN COMUNA LIVEZILE

Culegător: Man Larisa Sorana

Sursa: Monografia comunei Livezile (Cacova), Corina Oniga, Alba Iulia

Colegiul Economic „Dionisie Pop Marțian” Alba Iulia, jud. Alba

Îndrumător: Prof. Ungureanu Irina

● *Strigături în timpul nunții adresate mirilor*

„Victorie draga mea,
De-o fi soacră-ta cam bună,
Strâge-o-n brațe ș-o adună,
De-o fi soacră-ta cam rea,
Mătură casa cu ea.” (Irimie Victoria a lui Inut)

● *Strigături la soacră și noră*

„U-iu-iu pe dealu' gol,
Că mireasa n-are țol,
Că i-o face mirele,
Când o tunde câinele,
Și i-o face pe ciolan,
Când l-o tunde pe cioban.” (Groza Gheorghina a lui Uada)

● *Cântări pentru înmormântare (bocete)*

„Vecine, dragul meu,
Când ai văst’ că moartea vine,
Să fi trimis după mine,
Că io-n brațe te luam,
Că-ți făceam scaldă cu flori,
Și nu te lăsam să mori.” (Popa Augusta a lui Aurel)

● *Strigături la joc și șezători*

„Dragu-mi, bade, de tine,
Mi-i urât de cin’teține,
Că te ține prea de scurt,
De nu pot să te sărut.” (Gligor Mariuca a lui Danda)

● *Doina de cătănie*

„Eu mă duc, mândră, cătană,
Tu rămâi plângând la poartă,
Ia-mă bade și pe mine,
Brâu roșu pe lângă tine,
De ți-o părea brâu’ greu,
Fă-mă lumină de său,
Că tu unde-i însăra,
Cu mine bini te-i lumina.” (Man Lucreția a lui Partica)

COLINDE DIN REPERTORIUL CETEI DE FECIORI

MARȘUL CETEI DE FECIORI

Culegător: Medeșan Cristina-Antonia și Văduva Carmen-Ioana

Sursa: *Iosif Neagu*, 77 de ani

Școala Gimnazială Sâmbăta de Sus, jud. Brașov

Îndrumător: Prof. *Adina Moldovan*

1. Frunzuliță mușetel
La umbră la stejărel,
Și-a la, la,
Frumos doarme-un ofițer,
Cu capul pe obuzel
Și-a la, la.

Și-o fetiță mi-l zărea
Și la maică-sa fugea
Și-a la, la.
„Dă-mă, mamă, după el,
Că băiatu-i frumușel!”
Și-a la, la.
„Nu te dau, fetița mea,
Obuzelu-i armă grea,
Și-a la, la,
Vine-un ordin și ți-l ia
Și rămâi iar singurea.
Și-a la, la.
Singurică, singurea,
Pe brațele altuia”
Și-a la, la.
Singurică, singurea,
Săruta-ți-aș gurița!
Și-a la, la.
Gurița și buzele,
Ochii și sprâncenele,
Și-a la, la,
Gurița și ochiul stâng,
Care m-au făcut să plâng,
Și-a la, la.
Gurița și ochiul drept,
Care m-au făcut să-aștept
Și-a la, la.

2. Hop, hop, hopa-i, hop
Lasă-ne, leliță-n casă,
Hop, hop, hopa-i, hop!
C-afară plouă de varsă
Hop, hop, hopa-i, hop!
Și ne udă săricuța
Hop, hop, hopa-i, hop!
De nu mă place mândruța.
Hop, hop, hopa-i, hop!
Și ne udă sarica
Hop, hop, hopa-i, hop!
De nu mă place mândra.
3. Ce dai Tu, Doamne, acestor curți,
Acestor curți cu case-nalte,
'nalte, 'nalte, minunate,

Pe dinăuntru zugrăvite,
Pe dinafară poleite
Ca și gazda dumnealor,
Domnului, Domn din cer?

COLINDĂ PENTRU FECIORI

Culegător: Halmaghi Alexandra-Maria

Sursa: Ioan Nistor

Școala Gimnazială Sâmbăta de Sus, jud. Brașov

Îndrumător: Prof. Adina Moldovan

Cam pe după codru verde,
R. Darvunel cu frunza lată,
Pare soare că răsare.
Dar nu-i soare răsărit,
R. Darvunel cu frunza lată,
Ci e...-mpodobit,
Pe un cal bun, cu păr galbin,
R. Darvunel cu frunza lată.
Și nu-i galben de făptură,
Că-i galben de-asudătură,
R. Darvunel cu frunza lată,
Că-l tot plimbă și-l aleargă,
Calul calcă-n piatră seacă,
R. Darvunel cu frunza lată,
Piatra seacă-n patru creapă,
Un izvor să izvorască,
R. Darvunel cu frunza lată,
Să-și adape... calu'.
Are... o ibovnică,
R. Darvunel cu frunza lată,
Și-o cale de nouă zile
El o face-n două zile,
R. Darvunel cu frunza lată,
Una merge și-alta vine.
Rămâi... sănătos,
R. Darvunel cu frunza lată,
Cum ești mândru și frumos.
ZIUA DE AZI LA MULȚI ANI !

JOCUL CAPREI

Culegător: Drăgan Roxana

Sursa: *Drăgan Maria*, Vințu de Jos, jud. Alba

Colegiul Economic „*Dionisie Pop Marțian*” Alba Iulia, jud. Alba

Îndrumător: *Beca Felicia*

Foaie verde și-o alună
Bună ziua, ziua bună,
Ia deschideți porțile
Să intre căprițele
Ța, ța, ța, căpriță, ța,
Nu te da, nu te lasă
Ța, ța, ța, căpriță, ța.
Capra noastră-i cu mărgei
Cu cercei cu catifeli
Joacă vesel căprița
Toți îs bucuroși de ea.
Ța, ța, ța, căpriță, ța,
Nu te da nu te lăsa
Ța, ța, ța, căpriță, ța
Și plecai și eu la târg
Pe căpriță ce s-o vând
Și mergând pe drum, mergând
Aud din urmă strigând:

Cumpărătorul: - De vânzare-i capra, bade?

Ciobanul: - De vânzare!

Cumpărătorul: - Și cât vrei pe ea?

Ciobanul: - 800 de lei!

Cumpărătorul: - E blândă, nu împunge?

Ciobanul: - E blândă, nu împunge. (capra îl împunge pe cumpărător)

Cumpărătorul: - Eu îți dau 400 de lei pe ea pentru că împunge.

Ciobanul: - Decât să-mi dai 400 de lei pe ea, mai bine îi dau un par în cap.
(o lovește cu bățul, capra cade și nu se mai mișcă)

Alaiul: - Văleu, capra noastră a murit!

Ța, ța, ța, căpriță, ța
Te-o lovit vreo boală grea
Sau pe unde-i colindat
Veste rea tu ai aflat.

Ciobanul: - Baa... da capra nu-i moartă și nu din pălitură a leșinat, ce din cele ce-o aflat.

Alaiul: - Scoală tu, căprița mea,
Faptele s-or îndrepta
Și-acum haide să plecăm
Și-alte case colindăm.
Ța, ța, ța, căpriță, ța,

Nu te da, nu te lăsa
Ța, Ța, Ța, căpriță, Ța.

LE BOTTEUR - LEGENDE FRANÇAISE DE PICARDIE

Culegător: Fărâmbă Cătălin

Sursă: E. Henry Carnoy- Littérature orale de la Picardie

Ed. Maisonneuve et Larose, 1967

Colegiul Național de Informatică „Grigore Moisil” Brașov, jud. Brașov

Îndrumător: Prof. Clinciu Alina Laura

Dans un jardin d'Englebelmer, on pouvait entendre autrefois, à la nuit tombante, le bruit que fait un « botteur » en coupant les branches des arbres avec sa serpe. Ce bruit se continuait chaque soir jusqu'à l'heure de minuit. Ce moment arrivé on entendait tomber une quantité de branches sur le sol et le bruit cessait complètement pour recommencer le lendemain soir. Comme pour l'éternueur, les paysans avaient bien cherché à savoir ce qu'était le botteur, mais toujours sans résultat. On avait entouré le jardin ; on avait entendu le bruit sec de la serpe frappant le bois, mais aucune branche ne tombait sur le sol et le botteur demeurait invisible.

On sut plus tard que ce botteur était un paysan mort depuis longtemps, qui revenait ainsi tous les soirs couper des branches d'arbres qui toujours repoussaient, en punition d'une mauvaise action qu'il avait commise autrefois. Il avait une haie mitoyenne avec un de ses voisins, et la nuit il lui était souvent arrivé d'aller « botter » le côté de la haie appartenant au voisin. En punition, le bon Dieu l'avait condamné à botter éternellement les arbres du jardin où ce vol s'était commis.

Les arbres du jardin ayant été abattus, on n'entendit plus le botteur et l'on ne sut jamais si le Seigneur lui avait pardonné ou s'il l'avait envoyé « botter » dans un autre village.

Rezumat: Cel care lovește copacii cu piciorul

Într-o grădină din Englebelmer se auzea în fiecare seară, până la miezul nopții, zgomotul tăierii crengilor copacilor cu securea. Agricultorii au vrut să știe ce e acel zgomot, așa că au înconjurat grădina în speranța de a-l prinde pe făptaș, însă nu au reușit. S-a aflat că cel care cauza acest fenomen era un tânăr mort care revenea în fiecare noapte pentru a tăia ramuri de copac ca pedeapsă pentru o faptă pe care a comis-o pe vremea când trăia. El a avut o terasă de gard viu împreună cu unul dintre vecinii săi și, pe timp de noapte, de multe ori trebuia să meargă pe partea ce-i aparținea vecinului.

Ca urmare, Dumnezeu l-a condamnat pentru totdeauna să lovească cu piciorul copacii grădinii de unde a furat. Pomii sacrificați nu au mai auzit de grădinar și nu au știut niciodată dacă Dumnezeu l-a iertat sau dacă l-a trimis în alt sat.

STRIGĂTURĂ DE NUNTĂ DIN ZONA MUREȘULUI

Culegător: Chirila Denisa

Sursa: bunica mea *Parlea Ana*, sat Petrilaca

Colegiul Economic „*Dionisie Pop Marțian*” Alba Iulia, jud. Alba

Îndrumător: *Beca Felicia*

„Soacră mare ieși în prag
Și-așteaptă-ți nora cu drag,
Să-ți spună de unde-o vint
Că o vint dintr-un loc sfânt
Și-or depus un jurământ
În fața altarului,
De la casa Domnului.
Popa din carte-o cântat
Pe ei doi i-o cununat
Vino să-ți dăm în seamă
La amândoi să le fii mamă
Să-i înveți cuvinte bune
Cum să se poarte în lume
Iar de ți-or greși vreodată
Fă bine, dragă, și-i iartă
C-așa-i mintea tinerească
Nu poate să nu greșescă.”

STRIGĂTURI LA NUNTĂ

Culegător: Covaci Silvana

Sursa: *Duma Simona Ileana*

Școala Gimnazială Olari, jud. Arad

Îndrumător: *Leucuța Lavinia - Sorina*

„Ei hai și iară hai,
Miresucă cu cunună
Pe tine cămașa sună
Și desară n-o fi bună.

Că mirele-i frumușel
Și mireasa după el.
Și noroc și sănătate
Și-n casă s-aveți de toate.”

„Dragu-mi cu cine joc
Că miroase-a busuioc
Și mândrile a viorele,
Mor feciorii după ele.”

„Faceți-mi un pic de loc,
Eu din car să mă scobor,
Faceți-mi cărare aleasă
Până la nănași la masă
Ei hai și iar hai.

Că nănașu-i de omenie,
Mi-a plătit găina mie,
Că găina-i fără pene
Și nănașu' făr' izmene;
Că nănașu-i frumușel,
Mor fetele după el
Că găina-i fără gușă,
Și nănașul fără mândruță.
Că nănașul mi-o dat suta,
Și nănașa încă una.”

„Dragu-mi mie a juca
Cu mândruța altuia
Că-i frumoasă și-i stă bine,
Seamănă leit cu mine.”

„Mândruța cu ochii verzi,
Niciodată să n-o crezi,
Că ție gură ți-o da,
Vine altul de ți-o ia.”

„Fata asta-i de-omenie
Mi-i drăguță și-i stă bine,
Că și eu-s fecior frumos
Și cu mândra drăgăstos.”

„Io-s fecior de la Olari,
Să nu dai cu bolovani,
Că dacă mi-i nimeri
Vai de capul tău a hi.”

„Fetele de pe la noi
Beau horincă și luhău
Și când ies ele la joc,
Sunt roșii ca un boboc.”

OBICEIURI ȘI TRADIȚII

Culegător: Cristea Raluca

Sursă: *Cadan Traian*, localitatea Cetea

Colegiul Economic „*Dionisie Pop Marțian*” Alba Iulia, jud. Alba

Îndrumător: Prof. *Ciocan Carmen*

La colindat

Adevăratul colindat se desfășoară în seara și noaptea de Crăciun. Colindătorii se adună în cete bine rânduite. Fiecare grup își alege un conducător numit de obicei „vătaf” sau „jude”. Colindătorilor propriu-ziși li se alătură câțiva flăcăi cu sarcina să poarte, în saci și traiste, darurile primite. Pe vremuri, fiecare ceată putea să ia la colindat numai o anumită parte a satului, având grijă să nu pătrundă în zona ce se cuvenea alteia.

Odată intrați în curtea casei, colindătorii își deapănă repertoriul înaintea membrilor casei, adunați în prag. Cântecul este întotdeauna însoțit de dansuri. După ce cântecul și dansurile din fața casei s-au terminat, gazda își invită colindătorii în casă. Aici, înainte de așezarea la masă pentru ospățul comun, vătaful cetei poruncește să se cânte alte câteva colinde. Numărul colindelor depinde în mare măsură de rangul gazdei și de belșugul de daruri pe care ea urmează să li-l ofere colindătorilor.

Plugușorul

Urare tradițională la români în preajma Anului Nou, plugușorul a păstrat scenariul ritualic al unei invocări magice cu substrat agrar. El este întotdeauna însoțit de strigături, pocnete de bici și sunete de clopoței, dar plugul adevărat, tras de boi, a fost înlocuit cu timpul de un plug miniatural, mai ușor de purtat, sau de buhaiul care imită mugetul boilor. Textul plugușorului și-a pierdut astăzi caracterul de incantație magică. Recitată într-un ritm vioi, urarea devine tot mai veselă, mai optimistă, pe măsură ce se apropie de sfârșit.

Capra

Acest obicei ține, de regulă, de la Crăciun până la Anul Nou. Măștile care evocă la Vicleim personaje biblice sunt înlocuite aici de masca unui singur animal, al cărui nume variază de la o regiune la alta: cerb în Hunedoara, capră sau turcă în Moldova și Ardeal, borița (de la bour) în Transilvania de sud. În Muntenia și Oltenia, capra este denumită „brezaia” (din cauza înfățișării pestrițe a măștii) și obiceiul se practică mai ales de Anul Nou.

Capra se alcătuiește dintr-un lemn scurt, cioplit în formă de cap de capră, care se învelește cu hârtie roșie. Peste această hârtie se pune o altă hârtie neagră, mărunț tăiată și

încrețită în forma părului. În loc de aceasta se poate lipi și o piele subțire cu păr pe ea. În dreptul ochilor se fac în lemn două scobituri unde se pun două boabe de fasole mari, albe, cu pete negre, peste care se lipește hârtia neagră cu încrețituri sau pielea cu păr. În loc de urechi, capra are două găvane de lingură. Pe ceafă are patru cornițe, frumos împodobite cu hârtie colorată, pe care se află înșirate șiraguri de mărgele. În dosul coarnelor se află o oglindă care răsfrânge foarte mândru lumina de pe la casele unde intră capra noaptea. În cele două fălci de sus ale capului, se pune falca de jos, care se mișcă în jurul unui cui care nu se vede. Aceasta falcă este îmbrăcată la fel ca și capul. Sub ceafă este o gaură în care se pune un băț lung de un cot, de care se ține capra. De partea de dinaintea fălcii de jos se află atârnat un clopoțel, iar de partea de dinapoi se află legată o sârmă. Dacă această sârmă se lasă slobodă, partea de dinaintea fălcii de jos atârână și astfel gura caprei se deschide. Dacă s-ar trage scurt de sârmă, gura caprei s-ar închide printr-o clămpăneală seacă, de lemn. Firește clopoțelul sună. Atât bățul, cât și sârmă sunt acoperite cu un sac de formă tronconică, de pânză groasă de sac, care, pentru a sta umflată și a acoperi astfel pe cel ce va ține capra de băț, va clămpăni-o și va juca-o, are legate pe dinăuntru niște cercuri de sârmă sau de lemn.

Masca este însoțită de o ceată zgomotoasă, cu nelipsiții lăutari ce acompaniază dansul caprei. Capra saltă și se smucește, se rotește și se apleacă, clămpănind ritmic din fălcile de lemn. Un spectacol autentic trezește în asistență fiori de spaimă. Mult atenuat în forma sa citadină actuală, spectacolul se remarcă mai ales prin originalitatea costumului și a coregrafiei. Cercetătorii presupun că dansul caprei, precum și alte manifestări ale măștilor (căiuții - feciori travestiți în crai, turca - masca de taur), întâlnite în satele românești la vremea Crăciunului provin din ceremoniile sacre arhaice închinat morții și renașterii divinității.

Sorcova

Aparținând obiceiurilor de Anul Nou, umblatul cu sorcova e mai cu seamă bucuria copiilor. Aceștia poartă o crenguță înmugurită de copac sau o sorcovă confecționată dintr-un băț în jurul căruia s-au împletit flori de hârtie colorată. Numele de sorcovă vine de la cuvântul bulgar surov (verde fraged), aluzie la ramura abia înbobocită, ruptă odinioară dintr-un arbore. Înclinată de mai multe ori în direcția unei anumite persoane, sorcova joacă întrucâtva rolul unei baghete magice, înzestrate cu capacitatea de a transmite vigoare și tinerețe celui vizat. Textul urării, care amintește de o vrajă, nu face decât să întărească efectul mișcării sorcovei.

Steaua

De la Crăciun și până la Bobotează copiii umblă cu steaua, un obicei vechi ce se întâlnește la toate popoarele creștine. Acest obicei vrea să amintească steaua care a vestit nașterea lui Iisus și i-a călăuzit pe cei trei magi.

Cântecele despre stea provin din surse diferite: unele din literatura bizantină ortodoxă, altele din literatura latină medievală a Bisericii Catolice, câteva din literatura de nuanță Calvină și multe din ele, chiar din tradițiile locale. Micul cor al stelarilor, care intră în casă în zilele Crăciunului, cântă versuri religioase despre nașterea lui Iisus: „Steaua sus răsare”; „În orașul Vitleem”; „La nunta ce s-a întâmplat”; „Trei crai de la răsărit”.

STRIGĂTURI

Culegător: Drăgan Florin

Sursa: *Drăgan Sabin*, sat Valea Bucurului, jud. Alba
Colegiul Economic „*Dionisie Pop Marțian*” Alba Iulia, jud. Alba
Îndrumător: Prof. *Dincă Cristian*

„Sloboză-ne, gazdă-n casă,
Să zicem o colindă frumoasă,
Ce n-ai auzit de an de la Crăciun,
Să ți-o zicem acum într-un ceas bun.
Primiți colindători?!”

TEXTE FOLCLORICE

- *Strigătură de nuntă pentru mire*

„Supărat e mirele,
I s-o-nchis cărările,
Pe la toate mândrele,
Domnu' mire, domnu' mire,
Să ții la mireasă bine,
Să-i dai lapte cu cafea,
Și guriță cât o vrea,
Să-i dai lapte cu păsat,
Ca să-ți facă un băiat,
IU, IU, IU !”

- *Orații de nuntă din Ardeal*

„Bine-mi pare, de ce-mi pare,
C-am ajuns iar nună mare,
Și-am o fină,
O lumină,
Și-un finuț,
Un păhăruț.”

LOCUL III

LEGENDĂ

Culegător: Florea Delia Andreea

Sursă: *Plugar Rodica*

Colegiul Economic „Dionisie Pop Marțian” Alba Iulia, jud. Alba

Îndrumător: Prof. *Toth Cristina*

Se spune că pe vremuri îndepărtate se adunau la șezătoare fete și feciori. Fetele coseau sau învățau să toarcă, să țeasă, iar altele să facă pulovere tricotate. Băieții depăneau sau sfărâmau la porumb, iar după un timp petrecut la șezătoare, se distrau, cântau și jucau.

La această șezătoare a venit și o fată din vecini despre care se spunea că este foarte frumoasă, avea părul foarte bogat și lung, împletit în coade și era foarte harnică și cuminte, iar acest zvon a fost răspândit și prin împrejurimi. În aceea vreme, se spune că dau târcoale pe la șezători zmeii. Aceștia se îmbrăcau frumos, aveau părul lung și și-l pieptăneau frumos, iar alții și-l legau.

Când au auzit de această fată au venit la șezătoare, au auzit joc și voie bună, au intrat și ei în casă. Unul dintre acești zmei a căutat fata cea mai frumoasă cu privirea și apoi a luat-o la joc. Parcă pluteau așa de frumos o învârtea și vedeai pe fața băiatului zmeu că radia de fericire, numai că fata și-a plecat privirea în jos pentru că a călcat-o pe picior și a simțit o durere profundă și deodată s-a îngălbenit la față pentru că băiatul avea în picioare pinteni, copite încălțate în papuci.

Numai bine că jocul se terminase și fata se strecură repede și iese afară și fuge spre casă într-un suflet unde îi povestește mamei sale toate cele întâmplate. Mama îi spune fetei că a avut mare noroc că a plecat de acolo și că a ferit-o Dumnezeu de acei zmei pentru că aceștia au venit la șezătoare să își aleagă soție. Dacă ieșea cu ei afară aceștia o furau și o duceau în munți unde aveau ei casa și nimeni niciodată nu o mai găsea.

Fata a avut mare noroc că a plecat de acolo pentru că nici în ziua de astăzi nu se mai știa nimic de ea dacă o răpeau acei zmei.

CLĂCILE LA DEZGHIOCAT DE CUCURUZ

Elev: Muntean Viorel Adrian

Sursa: Emilian Achim, *Fântâna de aur*, Editura ALTIP, Alba Iulia, 2014

Colegiul Economic „Dionisie Pop Marțian” Alba Iulia, jud. Alba

Îndrumător: *Beca Felicia*

Cu ani în urmă, cucuruzul se culegea nedesfăcut din hoaspă. După ce era cules, se aduna în grămezi, apoi era încărcat în care și transportat acasă, unde era descărcat în șură. La dezghiocat participau, pe lângă cei vârstnici, și fetele, feciorii și copiii din sat. Era o mare veselie, mai ales că bătrânii spuneau povești sau întâmplări trăite chiar de ei. Se striga, se râdea, își mai dădeau cu tăciune de porumb pe față unii altora, făceau glume și diferite

comparații între culoarea sau forma unor știuleți de porumb cu măritatul sau însuratul unora dintre cei prezenți. Se jucau feciorii cu fetele, se alergau unii pe alții, era ca un spectacol plin de veselie.

Gazda îi omenea cu crampă (țuică fiartă), cu plăcinte sau porumb fiert, care era găsit necopt. Copiii aveau și ei niște jocuri: scoteau semințele și tot miezul din câte un

dovleac (curcubătă) printr-o gaură făcută în partea superioară, îi ciopleau ochii, nas și gură, iar în interior puneau o lumânare aprinsă. Apoi puneau dovleacul prin locuri întunecoase, pe la marginea drumului, pe la porți sau prin curte, sperindu-i pe trecători.

COLINDĂ PENTRU COPII

Culegător: Begu Denisa-Valentina

Sursa: Ioan Nistor

Școala Gimnazială Sâmbăta de Sus, jud. Brașov

Îndrumător: Prof. Adina Moldovan

Sus în cer, între doi meri,
R. Domn, îi Domn din cer,
Este-un leagăn de mătase.
Dar în leagăn cine șade?
R. Domn, îi Domn din cer,
Șade..., doi ochi negri,
Tot coase și chindește,
Domn îi Domn din cer.
R. Domn, îi Domn din cer,
La cămașa soarelui.
Soare bine a dăruit,
R. Domn, îi Domn din cer,
Un colac de grâu curat,
Pe colac un codinar,
R. Domn, îi Domn din cer,
Și vreo doi-trei gălbiori,
C-așa-i legea la feciori,
R. Domn, îi Domn din cer,
Noi umblăm și colindăm,
Acestor gazde ne-nchinăm
R. Domn, îi Domn din cer,
Ne-nchinăm cu sara bună!
ZIUA DE AZI LA MULȚI ANI !

MENTIUNE

ZECE PUI DE ZMEI

Culegător: Buriu Nicoleta

Școala Gimnazială nr.14 Constanța, jud. Constanța

Îndrumător: Înv. Ciolacu Aurica

Zece inși, toți pui de zmei,
S-au dorit cu școala nouă,
Fi'ndcă unul a fost „clei”,
Au rămas de toți doar nouă.

Noua inși, toți într-un glas,
S-au prins ca să facă sport.
Unul fost-a dus de nas,
Și din nouă iată-s opt.

Opt inși s-au încumetat
Să treacă o apă mare.
La mal unul s-a-necat...
Mai sunt șapte ca atare.

Șapte inși, la o agapă,
La măsea tare au tras.
Unul a trișat, bând apă
Și-astfel șase-au mai rămas.

Șase inși cântau în ton,
Plini de vervă și ambiții.
Cum unul era afon,
Cinci rămas-au pe poziții.

Cinci inși, toți porniți pe fapte,
Se-apucară de furat;
Unu-a fost un papă-lapte
Și doar patru-au mai scăpat.

Patru inși cu-nvățătură
Au ajuns ceva și ei,
Unu-a fost prea rău de gură...
Nu-i așa că mai sunt trei?

Trei inși mers-au în pețit,
Însă n-au fost toți de soi,
Că unul fu mirosit,
Și așa rămas-au doi.

Doi inși au pornit hai-hui,
Din cârciumă în cârciumă.
Unul se făcuse „cui”,
Și-a fost unul să rămână.

Rămas singur-singurel,
Unu-a apucat în lume...
Dacă știți ceva de el,
Îmi puteți și mie spune?

STRIGĂTURI

Culegător: Cara Andreea

Sursa de informare: *Cara Marius Ioan*

Școala Gimnazială Olari, jud. Arad

Îndrumător: *Leucuța Lavinia-Sorina*

„Frunză verde iasomie,
Noi merge la cununie
Cununia cea de piatră,
Nu se uită niciodată;
Cununia cea cu flori,
Nu se uită până mori.”

„Frunză verde baraboi
Haideți, gospodari cu noi,
Care vreți, care puteți,
Care nu mai rămâneți.
De trei ori pe după masă
Să scoatem răul din casă,
Să rămână binili, să se-mpace tinerii.”

„Frumoasă-i mireasa noastră
Parcă-i floare de pe coastă,
Mai frumoasă cum să fie,
Parcă-i scoasă din cutie,
Numai mirele-i buzat,
C-o umblat noaptea prin sat
Și prea multe-o sărutat.”

„Fata mamei jucăușă
Face patul după ușă,
Dar mă fac și eu cățel,
Să mă dau de-a dura-n el.”

„Fata mamei jucăușă
Cu gunoiul după ușă,
Lelița cu nasul lung
Duce mâncarea la plug.
Pe o mână duce sare,
Și pe alta de mâncare.
La pământ cu talpa goală,
Să sară zama din oală.”

„Vai de mine multe știu
Și mă mir unde le ții;
Dar le țin într-o poiană
Și le slobod câteodată,
Când îi mândra supărată.”

„Cine nu umblă la joc
Crește ca un dobitoc,
Nu știe râde, nici glumi,
Parcă-i Muma pădurii.”

„Decât să nu știi juca
Mai bine nu știi săpa,
Că la joc te vede satul,
Dar la sapă numai dracul!”

SOARELE

Culegător: Geles Bianca

Sursă: *Geles Nicoleta*

Școala Gimnazială nr.14 Constanța, jud. Constanța

Îndrumător: Prof. inv. primar *Adam Elena*

Tu, stăpân al cerului
Și dușman al gerului
Văd că știi bine să minți
De-aceea ai porecla
„Soarele cu dinți”!

Eu sunt Zâna Fulgilor
Și Zâna Zăpezilor,
Iar când plec în astă lume,
Am și eu un rost anume:
Pun flori de gheață la ferești,
Iar la gura sobei vă chem cu povești.
Primăvara nu se face numai cu o floare
Ghiocelului eu i-am dat culoarea,
Albă, din ninsoare.

NOAPTE DE VIS

Culegător: Grecu Elena

Sursa: <http://www.versuri.ro>

Colegiul Agricol „Dimitrie Cantemir” Huși, jud. Vaslui

Îndrumător: *Andrescu Mihaela*

Noapte de vis,
Timp prea sfânt,
Toate dorm, pe pământ,
Două inimi veghează,
Pruncul dulce visează,
Într-un leagăn de cânt,
Într-un leagăn de cânt.

Noapte de vis,
Timp prea sfânt,
Dumnezeu, râde blând,
Pieptu-i varsă iubire,
Lumi-i da mântuire,
Pace-n ea aducând,
Pace-n ea aducând.

Noapte de vis,
Timp prea sfânt,
Păstorași vin cântând,
Îngerii cânt' Aleluia,
Lumii vestesc bucuria,
Domnul e pe pământ,
Domnul e pe pământ.

HAI LA SÂRBĂ MOLDOVENI

Culegător: Nucaru Daiana

Sursa: <http://www.versuri.ro>

Colegiul Agricol „Dimitrie Cantemir” Huși, jud. Vaslui

Îndrumător: *Andrescu Mihaela*

Hai la sârbă moldoveni
Ș-ai diridiridida
Asta-i sârbă din Văleni
Ș-ai diridiridida
Păi și iar verde a bobului
Ș-ai diridiridida
Păi în Vălenii din Vaslui
Ș-ai diridiridida
Foai' verdi busuioc
Ș-ai diridiridida
Hai, flăcăi, cu toți la joc
Ș-ai diridiridida
Păi, hai, bădiță, lângă mine
Ș-ai diridiridida
Păi că eu știu ca să joc bine
Ș-ai diridiridida
Haidi, cântă lăutarii
Ș-ai diridiridida
Ca să joace gospodarii
Ș-ai diridiridida
Păi și iar verde a bobului
Ș-ai diridiridida
Păi în Vălenii din Vaslui
Ș-ai diridiridida.

L'HYÈNE ET L'AVEUGLE – LÉGENDE

Culegător: Hermeneanu Alexandra

Sursă: <http://www.conte-moi.net/contes/hyene-et-aveugle>

Colegiul Național de Informatică „Grigore Moisil” Brașov, jud. Brașov

Îndrumător: *Cliniciu Alina Laura*

L'hyène était là, elle n'avait plus rien à manger. Elle avait si faim qu'elle n'en pouvait plus. Dans les rues du village, chaque fois qu'elle passait, elle voyait un aveugle debout, aux entrées des maisons, disant seulement des formules magiques. Les gens lui

donnaient de la nourriture qu'il mettait dans ses sacs jusqu'à ce qu'ils soient pleins à craquer.

L'hyène regardait ces sacs. Partout où elle se rendait, elle était chassée. Elle se mit à regarder cet aveugle, chaque jour, lorsque l'aveugle disait: «Lahi la la !», on lui donnait de la nourriture, jusqu'à ce que ses sacs soient pleins à craquer. Il rentrait chez lui.

L'hyène dit à l'aveugle: «Hé! As-tu envie de retrouver la vue?»

L'aveugle dit: «C'est tout ce que je demande à Dieu le Maître!»

Elle dit: «Pour ce qui me concerne moi, je veux être aveugle!»

L'hyène ajouta: «Veux-tu que nous fassions un échange et que tu m'apprenes tes incantations?»

L'aveugle lui répondit: «Oui, je t'apprendrai les formules magiques, ainsi tu pourras demander l'aumône!»

L'hyène devint aveugle et l'aveugle retrouva la vue. L'aveugle lui remit les formules magiques. Le premier jour, elle récita les formules magiques et remplit ses sacs avec de la nourriture jusqu'à ce qu'ils soient pleins à ras bord.

L'hyène alla se coucher dans sa case et se mit à parler. Dès qu'elle commença à sentir la faim, elle accrocha les sacs à ses épaules. Elle arriva à mi-chemin et oublia les formules ! Elle ne connaissait plus les formules magiques, et elle ne pouvait plus savoir qui était l'aveugle.

Alors, elle resta là, bêtement !

Rezumat: **Hiena și orbul - legendă din Picardia**

Geloasă pe beneficiile pe care orbul le primea în urma rostirii unor formule magice, hiena îi propune acestuia o afacere: orbul își va recupera vederea, iar, în schimb, acesta o va învăța formulele magice pe care le poate folosi pentru a-și permite obținerea mâncării. Hiena devine oarbă... dar uită repede formulele magice.

LEGENDA CÂRȚITEI, POVESTE POPULARĂ

Culegător: Ștefan Nicolae

Școala Gimnazială nr. 14 Constanța, jud. Constanța

Îndrumător: Prof. înv. primar *Adam Elena*

A fost odată un om sărman, sărman. Bietul de el avea un singur lucru bun, în afară de cinste: o vie cum nu se mai află, mănoasă și de soi bun. O muncea cu dragă inimă el și copiii lui și cu ce scotea de pe urma ei le ajungea să-și țină zilele.

Vecinul lui, un mare bogătan, tare îl mai pizmuia pentru via asta! Și atâta se învenina că minunea aceea de vie nu-i a lui că, în cele din urmă, i-o luă cu sila.

Bietul sărac se duse să se plângă la stăpânire pentru nedreptatea care i se făcuse. Judecătorul îl chemă și pe bogătan de față și-l întreabă :

De ce i-ai luat omului via?

N-am luat nicio vie, via e a mea!

Cum e a ta? Poți să dovedești asta?

Păi mai bine decât așa nici că se poate: via însăși mărturisește că e a mea, zise bogătanul.

Ei, asta-i! Ce tot îndrugi acolo? Că doar o vie nu poate vorbi!

Da' nu vă mai necăjiți, domnule judecător, zise el miorlăindu-se și fandosindu-se, de nu vă e cu supărare, veniți cu mine și veți vedea ce n-ați văzut: via mea vorbește!

Dacă-i așa, spuse judecătorul cu jumătate de gură, atunci am să vin mâine dimineață să văd cum stau lucrurile.

Ce făcu hrăpărețul? Îl luă pe fiu-său peste noapte, îl îmbrăcă în blană de samur, ca pe un fecior de bogat ce se ținea și se duse cu el la vie, făcu acolo o groapă. Îl vârî în ea pe băiat și-i spuse:

Mâine dimineață, când o să venim aici și o să întrebăm via: „A cui ești?” tu ai să răspunzi așa, mai pe înfundate și cu glasul mai gros; „Sunt a bogatului”.

Și așa au făcut oamenii aceea cu inimă de câine, de puseră pentru totdeauna mâna pe via după care li se scurseseră ochii.

Bietul sărac, amărât, ca vai de el de marea nedreptate care i se făcuse - atât de amărât că, să-l fi înțepat cineva cu un ac, n-ar fi curs sânge din el! - își întoarse privirea către ei și blestemă din străfundul răunchilor:

Să fie blestemat, să umble pe sub pământ în vecii vecilor și lumina să n-o mai vadă cel ce a vorbit!

Și lumea spune că, de atunci, feciorul împăratului cel hrăpăreț s-a făcut cârțiță.